

A/546

PEDAGOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 44664

115 lk + 1 lk

Tallinna Pedagoogikaülikool

Kasvatusteaduste teaduskond

Algõpetuse õppetool

Eva Alliksoo

Paldiski koolid ja õpetajad läbi aegade

Diplomitöö

Juhendaja: prof. L. Talts

Paldiski 1998

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Linn ja koolid	6
2. August Kirseli mälestusi Paldiski Ühisreaalgümnaasiumist	13
3. Eduard Kansman	18
4. Eduard Kansmani töid	20
5. Paldiski koolimees August Viik	25
6. Mälestusi Paldiskist 1922-1938	28
7. Kinnine linn ja eestikeelne haridus	30
8. Vilistlaste mälestusi oma kooliajast	32
9. Kooli taasavamine ja tänapäev	35
10. Paldiski õpetajate elulood	37
Kokkuvõte	75
Kasutatud kirjandus	78
Summary	79
Lisad	

Sissejuhatus

... Puud annavad käest kätte tuult
ja inimpõlved teatepulka.
Kes väike tarkust kogub truult
see sobib varsti suurte hulka.
On ühed väljalennupakul
ja teised alles raja hakul.
Ei iial tühjaks jää see õu.
Ei iial vanaks saa see õu.
On järjest uutel koolialgus.
Ja läinuid saadab koolivalgus.
Puud annavad käest kätte tuult,
käest kätte, ladvast latva tuult.
Ja põlvest põlve kestab see -
koolirõõm ja koolitee.

/Lehte Hainsalu/

Eestlased on põlvest põlve olnud haritud rahvas. Võime selle üle õigusega uhked olla. Selle harituse on loonud koolid ja seal tehtav tänuväärne töö.

Alljärgnev diplomitöö püüab valgustada Paldiski koolide ajalugu. Meenutustena on kirja pandud nii üldine koolide õppekorraldus kui ka üksikute pedagoogide tegevus.

Paldiski koolielu on uurinud omaaegse linnapea poeg hr. Lembit Odres. Tema kogumik “Vana Paldiski koolid” osales 1987. aastal etnograafilise materjali kogumise võistlusel ja saavutas seal kolmanda auhinna. Töö originaali säilitatakse praegu Tartus, Eesti Rahva Muuseumis.

Käesolevas diplomitöös on kasutatud eelpoolnimetatud kogumikku, mis sisaldab arhiiviandmeid ja vilistlase Endel Liive mälestusi oma algkooliõpetaja August Viigi kohta. Samuti olid töö kirjutamisel abiks Paldiskis lapsepõlve- ja kooliaastad veetnud Hugo Rosina käsikirjalised meenutused.

Aastast 1945 algavad mälestuskillud on autorile teatavaks saanud tänu Paldiski kooli endisele õpetajale ja kodu-uurimisringi juhendajale pr. Daisy Karringule. Koolielu kajastamisel olid abiks endiste õpilaste mälestused.

Viimased eesti klassid olid Paldiskis 1975/76 õppeaastal. 1976. aasta sügisel saadeti üksikud vanemate klasside õpilased Keila Keskkooli. Kohapeal ei olnud enam võimalik eestikeelset haridust saada.

Möödusid aastad. Alles 1994 avati taas eestikeelne algkool. Järgnevatel aastatel on kool kiiresti kasvanud. Paldiski on muutunud taas Eesti linnaks ja hariduse omandamine siin on hädavajalik.

Projekti “Läänemeremaade õpetajate elulood” raames uuris selle diplomitöö autor Harjumaal Paldiskis töötavate õpetajate ametiteed. Oma mõtteid nõustus

kirja panema kaheksa õpetajat. Elulugude kirjaviis on muutmata, sest iga inimese puhul on see isikupärane. Õpetajad on vanuses 33-65 eluaastat.

Siinkohal avaldaksin tänu kõigile, kes ei pidanud paljaks jäädvustada järgmistele põlvedele ühe kord “kadunud linna” hariduse lugu.

1. Linn ja koolid

1718. aastal määras Peeter I oma sõjasadamaks Rogerwieki. Seitse aastat hiljem ettevalmistustööd katkesid seoses Peeter I surmaga. 1760. aastal nimetati Peeter I poolt Pakri poolsaarele rajatud Rogerwieki asula ümber Baltiiski Port'iks (Baltiiski - Paldiski). Kolme aasta pärast alustas Katariina II sadama kindlustustöödega. 1768. aastal lõpetati sunnitöölistega 50 aastat kestnud Paldiski ja Väike-Pakri saare vahelise sõjasadama muuli rajamine, sest torm oli lõhkunud senitehtu. Sel aastal eksisteeris juba asula 200 elanikuga. Linnaõigused sai Paldiski 1783. aastal. Linnakodanike arvuline areng oli aeglane. 1874. a. - 837 inimest, 1895. a. - 900 inimest, 1934. a. - 851 inimest.

Paldiski koolid

1770 - 1786	Paldiski saksa kogudusekool
1786 - 1812	Rahvakool
1806 - 1827	Kreiskool
1827 - 1917	Kroonualgkool
1877 - 1908	Linna tütarlastekool (ühines 1897 Kroonualgkooliga)
1821 - 1822	Era Tütarlastekool
1878 - 1917	Paldiski Georgi kirikukool
1911 - 1917	Kõrgem Algkool (Linna 4-kl. kool)
1918 - 1919	Paldiski Era Reaalprogümnaasium
	Paldiski Linna Reaalprogümnaasium
1919 - 1922	Täiendusklassidega Rahvakool

1922 - 1934	Harjumaa Paldiski Ühisreaalgümnaasium
1934 - 1935	Paldiski Eraühisgümnaasium
1931 - 1935	Paldiski Üldhariduslik Täienduskool
1918 - 1940	Paldiski Linna 6-kl. Algkool
1875 - 1915	Paldiski Merekool
1928 - 1931	Paldiski Kalamajanduse Täienduskool
1945 - 1954	Paldiski Mittetäielik Keskkool
1954 - ...	Paldiski Keskkool (praegune Paldiski Gümnaasium)
1994 - 1996	Paldiski Algkool
1996 - ...	Paldiski Põhikool

Paldiski saksa kogudusekool, hilisem Rahvakool. 1770 - 1812

Koos asula tekkimisega tekkis vajadus ka kooli järele. Paldiski rahvakool (Volksschule) rajati Harju-Madise kirikuõpetaja kaasabil. Esimesed õpetajad Zacharias Gutmuth ja Andreas Henning Witt. 1773 - 1798 andis kooliõpetust Georg Friedrich Kalk, kes oli Haapsalust tulnud rätsepmeister. Tema tööd jätkas poeg, samuti rätsep Georg Gottlieb Kalk 1812. aastani. Hiljem sai temast Paldiski kohtu foogt. Rahvakooli õpilaste arv kõikus 9-26 vahel.

Kreiskool. 1806 - 1827

Keiser Aleksander I andis 1803 korralduse avada Paldiskis Kreiskool. Kool avati aastal 1806. Tööle hakkasid kaks õpetajat - Joachim Heinrich Mickewitz ja Ludvig Karl Strickroth. Kreiskooli eksisteerimise ajal oli õpetajaid seal kaheksa, suur osa vaid 1-2 aastat. Ainult Jacob Levin oli 10 aastat (1810 -

1820). Õpilasi oli ühe õppeaasta jooksul alla kahekümne. Kooli on ürikutes mõnikord ka reaalkooliks nimetatud (Realschule).

Era Tütarlastekool. 1821 - 1822

Kooli avas tolleaegse Kroonu kooli (Kreiskooli) inspektor Neus'i õde Cattarina Neus. Eksisteeris ainult ühe aasta.

Kroonualgkool. 1827 - 1917

1827. aastal likvideeriti Kreiskool ja selle asemele asutati Kroonualgkool. Esialgu oli kool saksakeelne, alates 1885. aastast venekeelne. Kool töötas kuni 1917. aastani, mil evakueeriti. Säilinud on mitmeid dokumente, näiteks õpilaste nimestikke. Seal on märgitud õpilaste nimi, vanus, päritolu, kooli astumise aeg, lahkumise aeg, mõnikord ka lahkumise põhjus. Laste kooliastumise vanus kõigub 7-16 aasta vahel. Enamik õpilasi oli koolis 1-6 aastat. Klassitunnistused olid sajandi algul kahes keeles, vene ja eesti. Teiseks aastaks jäeti õpilasi, kel oli 2-3 puudulikku hinnet. 1877 - 1892 oli koolijuhatajaks Adalbert Stimm. Õpetajateks olid mehed, enamik õpetajaid nimede järgi sakslased. Ainult Johannes Aidas (1895 - 1896) võis olla eestlane.

Koolis õppis hilisem kunstnik Balder Tomasberg, kes 1919. aastal langes kahekümne aastasena vabatahtlikuna Vabadussõjas. Tema isa oli kingsepp, kelle juurde tuli kord pastor Jucum. Isa kasutas juhust ja küsis: "Ütelge, palun, pastorihärra, millest see tuleb, et minu pojalt Balderil on kõik hinded viied, ainult usuõpetus on kolm?" Pastorihärra vastas: "Usuõpetust teab viie peale

ainult jumal taevas, nelja peale kirikuõpetaja, aga õpilane mitte rohkem kui kolm.”

Koolimälestustes kirjutatakse, et esimeses klassis kasutati tahvlit ja krihvlit kuni viimase ajani.

Vene ja Saksa keisrite kohtumisel Paldiskis 1912. aastal olid õpilased rivistatud auvärava juurde tee äärde spaleeridena. Igale suursündmusest osavõtvale õpilasele anti hiljem meeleheaks karp šokolaadikompvekke. Karbil oli keisri ja troonipärija pilt.

Esimese maailmasõja algul korraldati kooliõpilaste osavõtul suur rongkäik mööda linna. Ees kanti kullatud raamis keisri pilti, selle järel tuli preester hiilgavas kirikurüüs ja kirikutegelased kiriku lippude ja pühakute piltidega, nende järel teised osavõtjad koos kooliõpilastega.

Linna Tütarlastekool, 1877 - 1897

1908. aastal liideti Tütarlastekool Kroonualgkooliga. Õppeaeg seal oli neli aastat. Esimesel õppeaastal oli koolis 9 õpilast vanuses 11-12 aastat. Tunnid algasid kell 8 hommikul ja kestsid kella kaheni pärastlõunal. Näiteks tunnid teisipäeval, 16. augustil 1877 (arvatavasti esimene koolipäev): 8-10 Piiblilugu, 10-11 Saksa keele etteütlus, 11-12 Ajalugu, 12-1 Käsitöö, 1-2 Vene keel.

Õppeained, mida õpiti, olid: usuõpetus, saksa keel, vene keel, käsitöö, aritmeetika, joonistamine, geograafia, ajalugu. Koolis eesti keelt ei õpetatud ega räägitud.

Georgi Kirikukool. 1878 - 1917

Asutamise ja likvideerimise kohta andmed puuduvad. Dokumentaalne materjal pärineb aastatest 1878 - 1917. Oletatavasti olid need aastad ka kooli eksisteerimise piiraastateks. Kool oli kaheklassiline (noorem ja vanem aste). Aastast 1900 on säilinud tunniplaan. Päevas oli viis tundi, kella 9-14-ni. Iga päev oli esimene tund aritmeetika, teine usuõpetus ja kolmas vene keel. Peale selle õpetati veel laulmist, kirjatehnikat ja vähesel määral geograafiat, ajalugu, vanemas astmes ka looduslugu. Eesti keelt õpetati nooremas astmes 4 tundi nädalas, vanemas astmes 1 tund. Peale lõunat tegelesid õpilased võimlemise ja käsitööga. Koolis käisid nii poisid kui tüdrukud. 1878/79 oli koolis 38 õpilast, neist 4 tüdrukut. Õpilaste arv muutus 1880/81 - 16 õpilast, 1881/82 - 19 õpilast, 1886/87 - 40 õpilast, 1910 - 10-11 õpilast vanuses 7-15 aastat.

Koolis õppisid nii õigeusklikud kui ka luterlased. Päritolult olid õpilased enamikus talupoegade lapsed, oli ka soldatite lapsi. 1888. aastal revideeris kooli Eesti kubermangu rahvakoolide inspektor G. Poska.

Linna 4-kl. Kool. 1911 - 1917 (Kõrgem Algkool)

Säilinud väga vähe andmeid, ainult raamatukogu nimestikud aastaist 1911-12. Õpetajaid oli seitse. 1912 oli kooli õpetaja ja juhataja Aleksander Afanasjev. See mees ei osanud sõnagi eesti keelt.

Paldiski Merekool. 1875 - 1915

Paldiski koolidest oli tuntuim kindlasti Merekool, mis andis 40 aasta jooksul lõpetajaid, kes sõitsid ka kaugetel meredel. Väikese Baltischporti linn oli merekooli ja hea sadama tõttu üldtuntud ja kantud ka suurtele merekaartidele. Paldiski Merekooli avamine sai teoks tänu linnapea M. Demini energilisele tegutsemisele. Kooli juhatajaks oli Pärnust pärit Riia merekooli haridusega kaugsõidukapten Aleksander Feldhuhn. Kool asus eramaja neljatoalises korteris. Esimesel õppeaastal oli õpilasi 11, neist 8 eestlast ja 3 sakslast. Hiljem tuli kooli ka vene õpilasi ja siis toimus õppetöö igas klassis kolmes keeles. 1884/85 oli õpilasi 36, lõpetajaid 25, nendest kaugsõidukapteneid 8.

1904. aastal valmis uus ajakohane koolihoone, mille maksumus oli 30 000 rubla. Kool oli ka õppevahenditega hästi varustatud. Maailmasõja ajal, 1916. aastal, lõpetas kool oma tegevuse. Kooli varad evakueeriti Arhangelskisse. 1919. aastal avati merekool Tallinnas, sellega langes Paldiski merekooli taasavamine päevakorrast. Üks tuntumaid Paldiski Merekooli lõpetajaid oli Johan Pitka.

Paldiski Ühisreaalgümnaasium

Harjumaa Paldiski Ühisgümnaasium registreeriti 1922. aastal. Esimesel aastal võeti õpilasi I-III klassi. 1923/24 õppeaastal lisaks IV ja järgmisel aastal V klassi. 1931. aastal moodustati gümnaasiumi I ja II klassist Paldiski Üldhariduslik Täienduskool. Viimased kolm klassi jäid püsima ühisreaalgümnaasiumina. Kooli püüti ka sulgeda, kuid arvatavasti

lastevanemate protesti tõttu seda ei tehtud. Harju Maavolikogu otsustas 28. juulil 1931. a. kõik klassid alles jätta.

1935. aastal töötasid gümnaasiumi kolm viimast klassi eragümnaasiumina. Sama aasta juunis Paldiski Üldhariduslik Täienduskool suleti. Likvideeriti ka Paldiski Eraühisgümnaasium seoses Harjumaa Keskkooli avamisega Raplas.

2. August Kirseli mälestusi Paldiski Ühisreaalgümnaasiumist

August Kirseli sündis 9. aprillil 1891. aastal Viljandis. Omas pedagoogilist keskhariidust (TÕS, 2. a. suvekursused TRÜ-s). Töötas tegevõpetajana 1910 - 1961, seega üle 50 aasta. Alljärgnevalt tema poolt 1961. aastal kirjapandud meenutusi Paldiski Ühisreaalgümnaasiumist. Ta ise oli selles koolis loodusteaduste õpetajaks 1919 - 1925. Hiljem, 1926. aastal sai temast Paldiski Linnaalgkooli juhataja.

Harjumaa Paldiski Ühisgümnaasiumi asutamine oli peaaesjalikult kahe isiku teene. Need olid gümnaasiumi esimene direktor Eduard Kansa-Kansman ja Paldiski linnapea Johannes Odres. Eduard Kansa oli Paldiski eestlastest esimene, kes sai kõrgema hariduse, nimelt lõpetas ta Tartu Ülikooli matemaatikateaduskonna. Tema vanemad, vaesed kalurid, ei saanud anda oma pojale mingit toetust tema õpingute ajal keskkoolis ja ülikoolis. Seega tuli tal endal teenida raha tundide andmisega. Toetust sai ta ka oma sõbralt Johannes Odreselt. Lõpetanud ülikooli, asus Ed. Kansa tööle oma kodulinnas Paldiskis.

Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi direktoriks oli aastatel 1922-34 Eduard Kansman, lühikest aega ka Reinwald ja Käis. 1934-35 oli direktoriks Herbert Ranna.

Kooli ülalpidajaks oli Harju Maavalitsus koos Paldiski Linnavalitsusega, kusjuures kumbki võttis osa kuludest proportsionaalselt koolis õppivate laste

arvuga. Kooli omapäraks oli see, et töö ei toimunud mitte klassides, vaid kabinettides. Koolitarvete hoidmiseks oli eriruum kapiga iga õpilase jaoks. Abiturientidel oli igaühel võti lukustatud ruumi, mida ainult nemad kasutasid vahetundide ajal. Füüsika-matemaatika kabineti istmed olid asetatud astmeliselt, ees pikk laud katsete tegemiseks-demonstreerimiseks. Seinte ääres seisis kapid õppeabinõudega, eesseinal avar tahvel ja seadeldis piltide ja tabelite näitamiseks. Igal kabinetil oli õpetaja-juhataja, aga ka õpilasest kabinetivanem, kellel oli ruumi võti. Kooli mööbel oli lauad kahe õpilase tarvis ja toolid. Töötati selleaegse reaalgümnaasiumi programmi järgi. Õpikud määras kindlaks õppenõukogu aineõpetajate ettepanekul. Laulmise ja muusika õpetajad olid erialase ettevalmistusega. Oli puhkpilliorkester ja segakoor. Kehalise kasvatus õpetamine oli lahus poeglastele ja tütarlastele. Käsitööd õpetati nii poeglastele kui tütarlastele. Paljud õppevahendid olid tellitud Saksamaalt. Neid valmistasid õpetaja juhendamisel ka õpilased ise. Tütarlapsed õppisid õmblust, kudumist, väljaõmblust. 1922. aastal korraldati koolis käsitööde ja joonistuste näitus.

Joonistamise õpetajateks olid kunstnikud R. Espenberg (Haavamägi), J. Riis, A. Promet, Hist ja Turp.

Õppetöö algas hommikul kell 9, õppetunni pikkus kolmel esimesel tunnil 50 minutit, järgnevatel 45 minutit. Pikk vahetund kestis 30 minutit. Igapäevaseid õpilaste kokkutulekuid, kogunemisi ei olnud. Laupäeviti oli vähem õppetunde.

Koolis töötasid peale laulukoori ja puhkpilliorkestri veel emakeelering, inglise keele ring, malering. Korraldati isetegevuse õhtuid. Paar korda aastas korraldati ka avalikke peoõhtuid, mille tulu kasutati õpilasekursioonide läbiviimiseks.

Üleminekueksameid ei olnud. Ühest klassist teise viidi aastahinnete alusel. Õpetaja pidi tundma ja teadma kõiki õpilasi, nende teadmisi õppetunnis ülesnäidatud vastuste põhjal.

Õpetajad:	Anatoli Spuhl	emakeel
	Niina Kask	inglise keel
	Petronella Kirsell	saksa keel
	Magnus Treufeldt	laulmine
	Aleksander Promet	joonistamine
	August Kirsell	loodusteadus
	August Viik	kehaline kasvatus

jt.

4. septembril 1922. aastal tööd alustanud uus kool vajas vormimütsi. Küsimus anti õpilastele lahendada. Võistluselt võeti vastu IV b klassi õpilase M. Milleri kavand. 20. detsembril esitati seesama kooli hoolekogu ja pedagoogilise nõukogu poolt heakskiidetud kavand koolivalitsusele. See kinnitati. Mütsi külge kinnitati mütsimärk. Mütsi kandmine oli au sees. Koolivormi kanti talvel külmagagi.

Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi õpilased andsid välja ka kaks õpilasajakirja. Neid säilitas gümnaasiumi 1927. aasta lõpetaja Marta Konks. Ta võttis ise osa ka mõlema numbri tegemisest. “Tuleviku Rajad” esimene number ilmus 1935. aasta kevadel. Nendel ajakirjadel olid domineerivaks jõuks vilistlased. “Tuleviku Radadele” tegi koostööd ka endine Paldiski koolide direktor Ed. Kansa. Põhiliselt õpilased kirjutasid, toimetasid, kui tegid ajakirja valmis ise.

The English Debating Society.

Need olid vestluse ja vaidlemise tunnid, mida organiseeris ja juhendas õpetaja Niina Kask inglise keele praktiseerimiseks. Ta nimetas neid “hat-debating”. See toimus nii, et ühte mütsi pandi sedelid osavõtjate nimedega, teise mütsi teemad, millel vestlus toimus. See oli nagu loterii, kus sedelite võtmine otsustas, kes ja millest sellel tunnil rääkima pidi. Sõnavõtud protokolliti.

Toitlustamine.

Õpilastele toodi kodust toiduained. Nad valmistasid sooja toidu ise ja odavalt. Toiduvalmistamine oli tütarlastele otsekui kodunduse praktiseerimiseks.

Koolinalju.

Õpetaja Viik võttis tihtipeale osa õpilaste koolivälistest tegevustest. Ta olevat osalenud ka nn. käbisõjas. Õpetaja Karl Krepp oli ka kirikuõpetaja. Samuti meeldis talle väga malet mängida. Ühel ööl mängis Krepp hasartselt malet ja järgmisel hommikul ei ilmunudki ta kirikusse orelimängule. Nutikad õpilased tahtsid hirmsasti teada, millest räägitakse õppenõukogus ja korraldasid

pealtkuulamise. Viidi läbi nn. Paldiski Watergate. Õpilased paigutasid salaja õpetajate tuppa mikrofonid. Õppenõukogu koosolekut kuulati tõepoolest pealt kuid kahjuks ei aimanud õpilased, et õpetajad on asjast teadlikud. Järgmisel korral pani direktor välja sildi “Tehnilistel põhjustel jääb pealtkuulamine ära!”

Tuntumad endised Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi õpilased:

1. Edgar Keevallik	ENSV teeneline zootehnik
2. Valter Kutti	teeneline zootehnik
3. Martin Levald	teeneline kunstnik, tšellomängija
4. Heigo Miidla	teaduste doktor, professor
5. Albert Kadak	TPI õppejõud, majandusteadlane
6. Helmi Soomann	EPA õppejõud, veterinaararst
7. Klavdia Tiidus	lauljatar

Endised Paldiski Algkooli õpilased:

1. Heli Tiits-Viik	teeneline haridustöötaja
2. Laine Kalda	teeneline arst
3. Ilmar Klesment	teaduste doktor
4. Helmut Idarand	põllumajandusteadlane
5. Heino Sampu	kunstnik
6. Õie Kammal-Trik	moekunstnik
7. Viktor Pöhl	teeneline õpetaja
8. Johannes Lahemaa	kaugsõidukapten
9. Balder Tomasberg	kunstnik

3. Eduard Kansman

Eduard Kansman sündis 28. septembril 1887. aastal Baltiiskis. Õppinud Baltiiski linna kroonu algkoolis. Pärast seda Tallinnas, siis Tartus H. Trefneri eragümnaasiumis. Küpsuseksamid sooritas Pärnu Gümnaasiumi juures. 1916. aasta sügisel lõpetas TRÜ (füüsika-matemaatika osakond). 1917. aastal lõpetas Kiievis keskaeronavigatsioonijaama juures asuvad meteoroloogia kursused. Veebruarist novembrini samal aastal töötas Kiievis aeronavigaatorite koolis füüsika ja meteoroloogia õpetajana. 1918. aasta 1. jaanuarist asus Baltiiski Reaalprogümnaasiumi juhatajaks. Õpilasi koolis 159:

I klass	28
II klass	40
III klass	33
IV klass	23
V klass	20
VI klass	6
VII klass	9

Eduard Kansman oli abielus. Peres naine, kolm last, õde, teenija.

/Andmed pärinevad 21. maist 1919 ja on üles kirjutatud Ed. Kansmani järgi./

Eduard Kansa oli tuntud uuendusmeelse pedagoogina, energilise seltskonnategelasena, noorkotkaste juhina. Ta on kirjutanud valme ("Kogumik valme"), luuletusi ja lühinäidendeid. Eesti kirjanduslukku on ta läinud Juhan

Liivi luule tõlkimisega vene keelde. Ta on kirjutanud arvustusi ka matemaatikaõpikutele. Lõpuks ei antud neid enam talle teha, sest ta leidis tihti, et õpikutes on mitmeid selliseid ülesandeid, mida lähteandmete puudulikkuse tõttu ei saanudki lahendada.

Eduard Kansa mälestuspäeva peeti 9. juunil 1973. aastal. Sel päeval püstitati tema hauale Haapsalus mälestussammas kirjaga: "Paldiski koolide õpilaste poolt 1973". Üritusest võttis osa rohkel arvul vilistlasi. Järgnes aktus koolimajas ja hiljem tutvumine kunstnik Roman Haavamägi töödega.

4. Eduard Kansmani töid

“Et hariduse omandamine selle tõttu koha peal ka kõige kehvematele kaaskodanikele võimalikuks on tehtud, tohiks küll loota, et ükski haridushimuline laps seda juhusit mitte tarvitamata ei jäta. Haridus on see, mis rahvad jõukamaks teeb ja teda aitab paremale järjele tõsta; ainult kõrge haridusega suudame raske töö ja vaevaga kätte saadud vabadust kindlustada. Seepärast ärgu öelgu ükski, et tal jõudu ei ole oma last nii kõrgesti koolitada; tõesti puudust kannatajatele lastele tuleb abiks Hoolekogu. Käed külge, kõik tõsised hariduse sõbrad! Küll me siis ühisel jõul edasi jõuame ja ilusti üles ehitame oma kalli kodu, kus kõigil tõsistel rahva tütarde ja poegadele armas ja kaunis elada! Selleks jõudu ja head tahtmist!”

Ed. Kansman

Baltiiski Reaalgümnaasiumi juhataja

Baltiiskis 27.VIII 22.a.

Ed. Kansman

24.III 1934

Minu õpilastele

Vaikides varja, mis hinges sul keeb,

meeled ja südame rahutuks teeb.

Kunagi ära sa kurda ja palu -
 maailm ei mõista su muret ja valu.
 Ohetest, oietest võitu on vähe -
 teistel su kaebused korda ei lähe.
 Palved ja nutt on me nõtruse pahe!
 Ainuke abi on kindel töötahe!
 Tõsine töö ainult õnne meil' toob,
 rõõmsa ja mureta elu meil loob.

(M. Pakre kogu)

Harjumaa Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi X lennu laul

Ed. Kansman

1934

Täna viimaseid hetki
 viibime siin veel.
 Homme uusi retki
 tuleb eluteel.
 Oma koolipäevad
 lõpetab uus lend,
 siia maha jäävad
 kooliõde-vend.

Kaasa on meil viia
 mälestusi häid.

Ei me üleliia
 koormand omi päid.
 Oskab poiss või plika
 veidi viilida,
 raskest tööst saab ikka
 mööda hiilida.

Lainete kohin lahest
 lohutusi tõi,
 kui töö juures vahest
 süda hirmul lõi.
 Mõni igav aine
 piinas terve tund.
 Lõbus laksuv laine
 peletas me und.

Kui on saabund ööbik,
 meil ükskama kõik,
 kuidas kulgeb rööbik,
 kuidas risti lõik.
 Armsad Muula mäed,
 kivi rannateelt
 nagu imeväel
 mõnustavad meelt.

Loodus täis on lusti,
 lõbu igal pool,

luitund lehti tusti,
 seda nõuab kool.
 Võiks ju teile pihti
 oma patud nüüd,
 pime öö on tihti
 varjand meie süüd.

Meil ju vanast ajast
 kõigil oma vead,
 siiski sellest majast
 saime palju head.
 Kustumata jäävad
 meelde igal pool
 meie nooruspäevad,
 meie kallis kool.

Kuni pead meil hallid,
 ikka meeles meil
 kasvatajad kallid,
 palju tänu teil.
 Meie isad-emad,
 kõige enam vast
 vaeva nägid nemad,
 koolitades last.

Kiitus, tänu neile,
 kelle vaev ja hool

võimaldanud meile,
et on läbi kool.
Eesti rahva heaks
tööle asuda,
nii me suutma peaks
võlad tasuda.

Jumalaga hüüab
kõigil kümnes lend.
Järel jõuda püüa
kooliõde-vend.
Uue elu algus,
lennulaeval sõit.
Juhiks vaimu valgus,
nii meil kindel võit.

(M. Pakre kogu)

5. Paldiski koolimees August Viik

Oma mõjult õpilasele on õpetajatest esikohal tavaliselt klassijuhataja. Viimase osatähtsus on eriti suur algklassides. Kui klassijuhatajaks on üks õpetaja mitmel õppeaastal alates juba lapse esimesest kooliaastast, siis on tal avar võimalus lapse arengu jälgimiseks ja kasvatustöö süstemaatiliseks teostamiseks. Kui siis niisugusel klassijuhatajal on avar silmaring, kutsealane andekus ja suur autoriteet, on tema mõju oma õpilastele väga suur. Üheks niisuguseks pedagoogiks, kellest kujunes Endel Liivele ja kümnetele teistele tema koolikaaslastele suur autoriteet, oli August Viik.

Ta oli Endel Liive klassijuhataja ja peamine aineõpetaja kogu algkoolis õppimise aja. Teda võib kindlasti pidada Paldiski algkooli tugevaimaks pedagoogiks 20.-30. aastatel. Võimetelt võib teda kõrvutada vaid toleaege koolijuhataja August Kirseligaga.

Liive ei pea ennast pädevaks andma August Viigi tegevusele teaduslikku hinnangut. Ta vaagib Viigi pedagoogilisi võimeid enda mälestuste põhjal.

August Viiki mäletab tema õpilane esimesest koolipäevast, kui astudes ühe pingi juurest teise juurde, küsis igalt lapselt eraldi tema ees- ja perekonnanime.

Viik kui klassijuhataja andis tunde peamistes õppeainetes. Õpetaja nimetamisel tuli viisaka õpilase poolt ikka tiitel härra, proua või preili õpetaja perekonnanime ette panna.

Õpetaja vabastas saabudes end üleriietest ja istus kantslisse oma toolile. Ta võttis portfelligist esimeseks tunniks vajalikud raamatud ja vihikud, kui need olid tema käes olnud koduste ülesannete või klassitööga. Siis võttis ta pintsaku rinnataskust kella koos rihmaga ja asetask selle kantslilaua ülemise serva õpetaja poolt vaadates parempoolsele nurgale.

Vahetunni ajal istus Viik oma kohal edasi. Ta luges midagi omaette, vahel ajalehtegi, või tegi märkmeid. Ära käis harva. Ka suurel vahetunnil istus ta klassis, kui järgnevat tundi pidi ise andma.

Uut tundi alustas Viik alati pingevabalt, milline asjaolu soodustas õpilasi koondama kogu oma tähelepanu õppeainele ja jälgima õpetaja mõttekäiku. Viigil oli hästi arenenud võime haarata ja suunata õpilaste mõttetegevust. Seda tegi ta nii vabalt ja osavalt, kiirustamata, et õpilane omandas hästi pakutu, kergelt ja ilma ülemäärase pingeta. Selletõttu Viigi tund ei olnud eriti väsitav, kuigi õpitu ei tarvitsenud olla hoopiski kerge ega lihtne. Enne uue ülesande lahendamise hakkamist valmistas ta õpilasi ette selgitusega, et nad ülesande korralikult "läbi seediksid". Seda tegi ta rahulikult, et miski ei häiriks lapsi jälgimast tema mõttekäiku. Oma sõnu valis ja seadis hoolikalt, kriiti kasutades püüdis numbraid tahvlile vajutada hästi selgelt, loetavalt, kuigi Viigi kiri tahvil oli niigi kõige tugevam, kontrastsem, ajjusööbivam teiste õpetajatega võrreldes.

Viigil oli vaieldamatult algklasside õpetaja talent, mida ei oma kaugeltki iga vastavate klasside õpetaja. Kui küsida, milline oli Viigi lemmikõppeaine, siis ei oskagi vastata. Kõiki aineid õpetas ta täie püüdlikkusega, oma oskuste ja võimete kohaselt.

6. Mälestusi Paldiskist 1922 - 1938

“Kui mina olin veel väikene mees”

“Minu isa ostis Paldiski lähedal asuvast Tralli talust 11 ha maad ilma hooneteta. Tuli jälle alustada ehitamisega.

Siin mail tuli mul kooli minna 3. klassi. Kool asus Paldiski linnas, kuhu oli meilt umbes 2 km. Paldiski linn asub Pakri poolsaarel lahe ääres.

Vana koolimaja oli hästi vanaaegne nurgapealne L-tähe kujuline maja, paksude paekivist müüridega ja punastest katusekividest katusega. Nendel vanadel majadel olid huvitavad pealt võlvikujuliselt kaetud korstnad. Suits väljus korstnast ainult kahest vastaskülgedel asuvast avast. Maja õu oli piiratud mingite abihoonete ja kõrge paelahmakatest müüriga. Maja omapäraks oli veel see, et tal polnud sees koridore. Liikuda sai uste kaudu otse ruumist ruumi. Õpetajate tuba asus maja pritsimaja poolses otsas. Nii pidi õpetaja, et jõuda maja teises otsas asuvasse klassiruumi, läbima enne mitu klassituba. Tundi kogunemine pidi käima hästi kähku, seni kuni koolitädi kella helistas. See seadus kehtis nii õpilastele kui ka õpetajatele. Kõik hädaasjad tulid kindlasti vahetunni ajal ära ajada, et poleks tundide segamist ega klassist klassi kõndimist. Vahetunnid veetsime väiksel kooliõuel ja lihtsalt tänaval, sest liiklus tänapäeva mõistes siis selles linnas ju täielikult puudus. Kooli juures ei olnud spordiväljakut. Seda asendas suurepäraselt 38 m laiune tänav. Spordipoisid jäid veel peale tundegi koolimaja juurde “vutti” taguma.

Vanas koolimajas käisin 3. ja 4. klassis. Siis oli selles majas progümnaasium. Millegipärast lõpetas see kool oma tegevuse ja 5.-6. klassis käisin selles majas (praegune linnavalitsus). Siin oli kunagi töötanud merekool. Näib, et see maja oli spetsiaalselt ehitatud merekooli tarvis. Teiselt korruselt viis raudne keerdtrepp tornituppa. Siit jällegi raudtrepest üles torni rõdukatusele, kus olid tuulelipp, tuulekiiruse mõõtja ning trossid signalisatsioonilippude heiskamise tarvis. Tornituba oli meile, noorkotkastele, pesaks. Meist pidid saama merikotkad (oleksime kandnud madrusemundrit), aga minul sai enne kooliaeg läbi ja vene sõjaväe baasid ning sõda tegid kõigele lõpu. Koolimaja asus kõrgel paekaldal otse sadama kõrval. Viienda klassi aknad olid õnnetuseks sadama poole. Vahtisin rohkem sadamat ja merd, kui õpetajat, sest elu sadamas ja merel oli mulle nii põnev ja uudne. Rannapoisid olid asjaga harjunud. Nad pühendasid oma huvi merele vaid vahetundidel ja peale tunde. Mind pandi aknast kaugemale istuma, kuid see ei aidanud. Sadamat ma enam ei näinud, aga merd nägin siiski. Ükski sündmus merel ei pääsenud minu pilgu eest. Sadama raudteid kasutas ka soomusrong. Ja kui see tulistas merel liikuvaid märke (neid vedasid mootorpaadid) kõikidest oma kahuritest, ei tulnud koolitunnid enam kõne allagi. Kogu kool oli väljas kaldapealsel uudistamas, isegi plikad ja õpetajad. Põnevust tekitas mõne välismaa laeva sadamasse tulek. Ja kui veel piiritusevedajaid taga aeti ... Eks see meri ikka suuresti süüdi oli, et ma 6. klassis sidima jäin ...”

/Hugo Rosina mälestused.

Kirja pandud 1990-91 Valgas/

7. Kinnine linn ja eestikeelne haridus

1945. aastal moodustati Harju maakonnas Paldiski Mittetäielik Keskkool. Koolis oli 60 õpilast ja 5 õpetajat. Umbes kolmandik õpilastest olid eestlased. Eesti õppekeele klassid kuulusid vene kooli juurde. Kuni 1952. aasta kevadeni oli 4-klassiline kool ka Pakri saarel (õpetaja Linda Rott).

Mõned näited eesti klassikomplektide ja õpilaste arvu kohta:

1953/54	kompl. 3	õpilasi 52
1954/55	kompl. 3	õpilasi 51
1955/56	kompl. 4	õpilasi 52
1956/57	kompl. 4	õpilasi 40
1963/64	kompl. 5	õpilasi 54
1967/68	kompl. 5	õpilasi 49

Viimased eesti klasside õpilased lõpetasid 1975/76 õppeaastal. 1976/77 õppeaastal ei olnud enam 1. ja 2. klassi ning 8. klass saadeti Keilasse.

Eesti klasse oli algselt ainult 7. klassini (tolleaegne põhiharidus) ja hiljem 8. klassini. Tavaliselt liitklassideks liidetuna õpilaste vähesuse tõttu.

Õpilaskontingent oli põhiliselt Paldiski linnast, linna ümbrusest - Laokülalt, Põllkülalt ja isegi Kloogalt. 50-ndate aastate keskel oli kooli juures väike internaat.

1952/53 õppeaastal tuli kooli tööle õpetaja Daisy Karring. Hiljem tuli siia õpetajaametit pidama ka tema abikaasa Ervin Karring. Daisy Karring õpetas loodusteadusi ja keemiat, tema abikaasa aga matemaatikat ja füüsikat. Endiste õpilaste sõnul tegid mõlemad õpetajad oma aine õpilastele nii selgeks, et hiljem Keilas olid Paldiski kooli läbiteinud tugevamate õppurite hulgas.

Tänu õpetaja Daisy Karringu abile on selle diplomitöö lisasse paigutatud ka teadaolevalt ainuke nimekiri Paldiski Keskkooli eesti klasside lõpetanute kohta.

8. Vilistlaste mälestusi oma kooliajast

Paldiski õpilaste mälestustes on märkimisväärse koha leidnud ka õpetaja Asta Martõnjak. Tema tuli Paldiskisse 1965. aasta jaanuaris vene kooli eesti keele õpetajaks. 1966/67 õppeaastal tuli Asta Martõnjak tööle eesti kooli (õigemini klassidesse), kuid tunnid vene koolis säilisid tal ikka.

Asta Martõnjak õpetas 1968. aasta 1 koolituluile emakeelt, kirjandust, ajalugu, joonistamist. Ta oli mõistev ja hea klassijuhataja.

50-ndate algusest võiks õpetajatena nimetada veel Linda Pelti, Helvi Niinemetsa, Anna Adermanni, Maimu Aamiseppa, Laine Vällot, Lidia Laimetsa. Hiljem tulid veel paljud teised, sealhulgas ka Valve Laar.

Eestlased suure vene kooli osana moodustasid väikese, sõbraliku, oma traditsioonidega kollektiivi. Õpilased suhtlesid omavahel väga tihedalt, eestlased hoidsid kokku. Erilisi isiklikke konflikte venelastega ei mäletata. Küllap neid siiski oli, aga väljaspool kooli.

Esimene uus koolihoone (kahekorruseline) valmis 1953. aastal. Samal ajal kasutati koolimajana ka endist merekooli hoonet (praegune linnavalitsus). 1964. aastal valmis praegune Paldiski Põhikooli hoone ja 1974. aastal uus hoone Peetri tänaval (praegune Vene Gümnaasium). Nii et aastate jooksul kolisid õpilased tihti ühest hoonest teise.

Kui rääkida kooli traditsioonidest, siis erilist venestamist ja kommunismiideede pähesüstimist ei mäletata. Eestlastel olid eesti tavad ja venelastel vene omad. Koolisisesed üritused olid ikka rahvuslikud. Tantsiti eesti rahvatantse ja lauldi rahvalaule. Elu koolis oli väga aktiivne ja lõbus.

Peale koolis toimuvate ürituste käidi väga palju ka erinevatel ekskursioonidel, peamiselt mööda Eestit. Ööbiti telkides või koolimajades. Kõige kaugem ekskursioon toimus Leningradi. Sinna sõideti lahtise veoautoga. Väga palju külastati teatreid ja muuseume. Toimusid ka klassiõhtud. Korraldati õpilastööde näitusi. Kuigi eestlasi oli vähe, ei esinenud nad kunagi viletsalt.

Eesti klasside lapsed olid teretulnud külalised ka Amandus Adamsoni tütre tütre majas. Sügisel käisid õpilased kreeke korjamas. Kevadel kaevati aeda ja abistati vanatädi. Lastele meeldis Adamsoni majas just seetõttu, et seal oli väike kodumuuseum. Palju vanu raamatuid ja pildid Paldiskist jätsid õpilastesse kustumatuid mälestusi. Samuti paelus lapsi vanaaegne mööbel ja skulptuurid. Vanaproua ise valmistas looduslikust materjalist postkaarte. Ta liimis sametile lilli, rohtu sammalt ja muud. Vanatädi palvel kogusid koolilapsed lilli, puukoort, sammalt, oksti ja ravimtaimi.

Peale Adamsoni maja hooldamise käidi hoolitsemas ka Nikolai Triigi haua eest, mis ei ole kuigi kaugel Paldiskist. Lapsed sõitsid sinna jalgratastega. Samuti käisid õpilased veel Põllkülas hukkunud sõdurite haudu hooldamas.

Talvel käisid lapsed suusatamas metsas ja mägedes. Linnas oli ka liuväli, mis oli väga populaarne koht. Poisid osalesid jahtklubi tegevuses. Kehalise kasvatuse tunnid toimusid ka basseinis. Seetõttu oli palju neid, kes oskasid hästi ujuda.

9. Kooli taasavamine ja tänapäev

1994/95 õppeaastal avati Paldiskis eestikeelne algkool asukohaga Rae tn. 56.

1. klassis alustas õppimist 3 õpilast. 2. klassis oli 14 õpilast. Need lapsed olid enamuses vene perekondadest ja rääkisid eesti keelt ainult koolitundides. 3.-4. klass oli liitklass 10 õpilasega. Sel õppeaastal lõpetas Paldiski Algkooli esimene lõpetaja Joanna Salmin. Koolijuhataja oli Lea Miller, õpetajateks Irina Hendrikson, Õie Treibert, Maie Valberg, Pilvi Blankin-Salmin, Aja Varblane ja Kaire Inno.

1995/96 õppeaastal avati koolis ka 5. klass, sest oli teada, et kool kasvab edaspidi põhikooliks. Sel õppeaastal õppis koolis 51 õpilast. Direktoriks sai Irina Hendrikson. Kooli tulid juurde ka mitmed õpetajad: Urve Silm, Eva Alliksoo, Sirje Kullus, Killu Sukmit. Pikkamööda hakkasid välja kujunema ka traditsioonilised üritused, nimetada võiks õpetajate päeva tähistamist, spordipäevi, jõulupidu, vabariigi aastapäeva, lihavõttepühade tähistamist. Õppeaastat kokkuvõtvaks ürituseks kujunes emadepäeva kontsert ja näitus. Peale koolisest ettevõtmiste toimusid ka paljud linna kultuuriüritused algkooli katuse all.

1996/97 õppeaastal muudeti kool põhikooliks. Kõige vanem klass oli 7. klass, kus õppis 8 õpilast. Koolis oli kokku 8 klassikomplekti. Õpilaste arv õppeaasta alguses oli 98. Õpetaja Sirje Kulluse eestvõttel toimus mitmeid isetegevusüritusi. Nimetada võiks missivõistlust, kadripäeva, stiilinädalat jpm.

Ka kooli õpetajate pere täienes. Juurde tulid keemia-bioloogiaõpetaja Malle Solnson, geograafiaõpetaja Rein Einasto, matemaatikaõpetaja Maiu Rannala, algklasside õpetaja Inga Pärni jt.

1997/98 õppeaastal alustas kool tööd 158 õpilasega. Praeguseks on õpilaste arv juba 166. Koolis õpitakse inglise ja vene keelt. Kooli arengukavas on suund võetud turismindusele.

Paldiski Põhikooli pidevale kasvamisele ja arenemisele viitab ka see, et 1997/98 õppeaastal avati koolis kaks esimest klassi. Üks klassidest töötab Avatud Eesti Fondi poolt finantseeritava "Hea Alguse" programmi alusel. Milles seisneb "Hea Alguse" erinevus tavaõpetusest? Klassiruum on ümber korraldatud tegevuskeskusteks, kus rakendatakse temaatilise õpetuse printsiipe ja kasutatakse selleks erinevate keskuste võimalusi. Seda nii lugemise, kirjutamise, koduloo, loodusõpetuse, matemaatika kui ka kunstiõpetuse raames. Lapsele antakse võimalus uurida, katsetada ja avastada. Töökorralduse omapäraks on õppepäeva alustamine hommikukogunemisega, mis on ühtlasi tunniplaani esimeseks tunniks. Hommikuring annab võimaluse suhtlemiseks, oma mõtete väljaütlemiseks ja teiste kuulamiseks. Peamine rõhk on suunatud lapse võimete ja huvide arvestamisele.

10. Paldiski õpetajate elulood

Sirje Kullus

Olen Sirje Kullus, sündinud 1. märtsil 1961. aastal Tallinnas. Minu ema on õppinud meditsiini, lõpetanud ka mitmeid juhtimise ja raamatupidamisega seotud kursusi, töötanud laojuhatajana, brigadirina, meistrina. Praegu on ta 62-aastane aeg-ajalt müüjana töötav pensionär, kelle isa oli talupidaja, ema aga guvernant, hiljem taluperenaine.

Minu isa on lõpetanud Tallinna tööstuskooli ning töötab tänaseni eritellimusi täitva treialina, omades läbi aegade mitmeid ratsionaliseerimisetepanekuid.

Oma lapsepõlve saatsin ma mööda Tallinna lähedal asuvas Saustis. Meil oli oma maja, mets, tiik ja loomad, samuti põllud, heina- ning karjamaad. Peres olid peale minu veel õde, kaks venda ja vanaema, kes meie järele vaatas. Kasvamiseks olid meil väga soodsad tingimused: suured ruumid nii majas kui õues, palju vabadust, võimalusi nii sportida, meisterdada kui muidu mängida. Vabal ajal tegelesime väga palju spordiga. Suvel pallimängude, ujumise ning jookisuga, talvel uisutamise ning suusatamisega.

Unistused tulevasest elukutsest on olnud läbi aegade erinevad. Olen unistanud saada lasteaiakasvatajaks, õpetajaks, spordimeedikuks, olen huvitunud ka majandusest jms.

Peale Sausti 8-kl. Kooli lõpetamist läksin õppima Keila I Keskkooli, seda suurest huvist tegeleda aktiivselt spordiga. Peale lõpetamist 1979. aastal asusin ma õppima Tallinna Pedagoogilise Kooli muusikaosakonda. Minu sooviks oli süvendatult muusikaga tegelemine-õppimine, kuna olin sellega tegelenud juba lapsepõlvest alates ning ka mõlemapoolses suguvõsas on väga aktiivselt tegeldud pillimängu ning lauluga. Õpetaja elukutset ei valinud ma seega soovist saada õpetajaks, vaid soovist õppida täiendavalt muusikat.

Peale Tallinna Pedagoogilise Kooli lõpetamist asusin ma tööle Tallinna 32. Keskkooli muusikaõpetaja ametikohale. Mulle anti keskastme ning keskkooli muusikatunnid, lisaks veel kooride ja ansamblite juhendamine ringitundidena.

Tugevale autoritaarsele juhtimisele vaatamata oli tegemist äärmiselt sõbraliku ja üksmeelse töökollektiiviga. Algaastatel tuli kahjuks täita lisaks põhitööle ka mitmeid ebameeldivaid pisi-lisaülesandeid nagu näiteks poliitloengud ja muu. Lisaks tuli osaleda mitmetel poliitiliste laulude festivalidel-konkurssidel, kooridega ülevaatusel, laulupidudel.

Kuna ma polnud klassijuhataja, siis vanematega koostöö oli seotud rohkem kooriväljasõitude ettevalmistamise ja riietusküsimuste lahendamisega, harvemini tuli tegelda aines mitteedasijõudjate vanematega.

Juhtkond ja kolleegid soosisid ettevõtmisi igati, kuigi hilisematel aastatel oli probleeme kooritundide tunniplaani paigutamisega. See oli tingitud paljude fakultatiivainete lisandumisest. Muus osas püüti arvestada kõikide

minupoolsete vajaduste ja ettepanekutega. Eriti soodustati Tallinna 32. Keskkoolis igasugustel kursustel osalemist ja enesetäiendamist. Head võimalused avanesid enesetäiendamiseks seoses Eesti Muusikaõpetajate Liidu loomisega, kuhu ma tänaseni kuulun.

Kogu ametiaja jooksul olen töötanud vaid kolmes koolis:

1982 - 1995 Tallinna 32. Keskkoolis

1994 - 1996 Tallinna Kopli Kunstikeskkoolis kohakaaslusega

1995. aastast praeguseni Paldiski Põhikoolis. Kõikjal olen töötanud muusikaõpetajana, käesoleval ajal ka huvijuhina.

Kõikide nende aastate jooksul töö sisu praktiliselt muutunud pole, muutunud on repertuaar, mõned muusikaajalugu puudutavad teemad, materjali edastamiseks on antud vabamad käed, lisandunud on uusi metoodilisi suundi.

Olulisi muutusi pole ka töökohustustes, suurenenud on planeerimise ja muu kirjatöö osatähtsus.

Võrreldes varasemaga on paljud lapsed muutunud hõivatumaks, mis on tingitud eelkõige võimaluste avarumisest erinevates huvivaldkondades (arvutid, huvikoolid, laulu-, tantsu-, kunstistuudiod, erakoolid, jõusaalid, videotehnika jne.) Samas on minu arvates suurenenud vahe aktiivsete ja passiivsete laste vahel. Aktiivsete laste tegevusvaldkond on veelgi laienenud, mis arendab küll last mitmekülgset, kuid samas kahandab süvenemisvõimet ühte kindlasse valdkonda. Väga paljud lapsed ei huvitu aga pakutavast üldsegi, eelistavad

veeta aega pigem hulkudes, arvuti- ja telemänge mängides või lihtsalt telerit vaadates.

Praegusel hetkel teeb kurvaks asjaolu, et laste huvide valik on liiga tihedalt seotud vanemate rahakoti suurusega. Sellest tulenevalt peaks olema kooli huviringide osatähtsus paljude vähemjõukate laste jaoks suurenenud.

Tuntavalt on muutunud ka vanemate suhtumine. Paljude puhul on see laste suhtes muutunud ükskõiksemaks. See on tingitud kindlasti suurest hõivatuses - tööl on hakatud tegelema aktiivselt tööga ja vaba aeg on suur defitsiit. Liiga leebe vanematepoolne suhtumine põhjustab sagedasi huviringide muutusi. Lastele ei teadvustata, et oma valikute eest tuleb ise vastutada. Õpetajate ja ringijuhtide elu on selle tõttu märksa raskemaks läinud ja kohustused suurenenud. Kodudes tegemata jäetu tuleb juhendajatel ära teha. Seoses paljude laste suure hõivatuses on tunduvalt raskenenud ringitöö, kuna väga raske on leida huvilistele ühtset aega, ka kooritundide tunniplaani paigutamine on muutunud probleemsemaks.

Enesearendamise võimalused on muutunud üheltpoolt avaramaks, teisest küljest aga murettekitavaks, kuna õpetajal endal tuleb väga suures osas ise koolituse eest tasuda. Praeguse palgasuuruse juures on see aga võimatu.

Väga palju on suurenenud õpetaja isiksuse osatähtsus. Neil, kes on muutumis- ja arenemisvõimelised, on väga palju võimalusi ühineda uute meetodikate ja suundadega, osaleda eksperimentides jne. Niisiis peab õpetaja iseendaga

märgatavalt rohkem tööd tegema ja vaeva nägema, kui ta tahab midagi saavutada. Heaks õpetajaks olemine nõuabki regulaarset järjekindlat tööd, enesetäiendamist ja arenemisvõimelisust.

Käesoleval ajal on õpetaja staatuses vähe rõõmustavat, paljuski on õpetaja muutunud avalikuks märklauaks ja liiga paljude ühiskonnast tingitud probleemide lahendamise eest vastutamine on lükatud kooli ja õpetaja õlgadele. Samas nõuab suurenenud vastutus ka suurenenud tasu!

Tuleviku kohta ei oska midagi öelda, kuna olevikuga on liiga palju tegemist. Ametivahetust ma enda puhul ette veel ei näe, kuna ma enda ja arvatavasti ka laste jaoks ei ole veel ammendunud ning plaanid ja ideed on veel ellu viimata.

Oman perekonda, mis koosneb abikaasast ja kolmest lapsest, harvemini oman ka vaba aega ning selle sisustan kas teatri-, kontserdikülastuse, lugemise, muusika kuulamise või isiklike lastega musitseerimisega. Vahel tegelen ka käsitöö ja õmblemisega.

Ühiskondlikesse ja poliitilistesse organisatsioonidesse ma ei kuulu, kuid jõudumööda võtan osa Eesti Muusikaõpetajate Liidu ettevõtmistest.

Margit Usin

Sündinud 24. septembril 1964. Ema - 1928. a., teenistuja, juurdelõikaja. Isa - 1931.a., tööline, autojuht. Õdesid-vendi ei ole, kasvanud eramajas, aed, oma

tuba, vaba aeg rohkem kodus, mängukaaslasi ol^u palju, eriti poisse. Huvialad - kino, teater, raamatud. Soov oli saada arstiks, selleks aga teadmised matemaatikast vähesed. Teisel kohal oli õpetaja elukutse - soov tegeleda väikeste lastega. Eelnevaks töökogemuseks 1 aasta lasteaiakasvatajana töötamist, praktikad TPedI ajal. Ametialane ettevalmistus TPedI pedagoogika ja algõpetuse metoodika erialalt.

Esimene ametikoht - Tallinna 62. Keskkool, algklasside õpetaja, 2. klass. Oma lastele andsin kõiki aineid, v.a. muusikaõpetus. Kollektiiv oli sõbralik, avatud, palju oli huumorit, üksteise toetust. Koolimaja oli uus, seoses sellega suurem koormus - kool tuli sisse seada, töö käima panna, puudusid traditsioonid, sisseharjunud rütm. Õpilastega olid suhted head, probleeme ei olnud, vanemad tundsid huvi oma lapse käekäigu vastu, usaldasid õpetajat, arvestasid antud nõuandeid, aitasid koolielu edasiviimisel, toetasid igati kooli ja õpetajaid. Koolijuhid oskasid hoida töist, rahulikku töökeskkonda, direktor Ako Raud oli mõjuv pedagoog, suure pagasiga, hea suhtleja ja töö organiseerija. Oma noortele alluvatele oli ta alati toeks.

Tallinna 62. Keskkool sai esimeseks töökohaks suunamise läbi, kuna selleaegne sissekirjutus oli Tallinnas. Soov oleks olnud Saaremaale minna, nii et töökoha valikut ise oluliselt mõjutada ei saanud. Olin a/ü liige.

Olen töötanud õpetajana Tallinna 62. Keskkoolis, Ruila Põhikoolis, Paldiski Põhikoolis (hetkel). Töö sisuks oli ja on laste igakülgne arendamine, teadmiste andmine, õpetada elus toime tulema. Süvendada teadmist, et õppimine on elus

edasijõudmiseks vajalik ning et rohkem teadmisi teevad inimese rikkamaks. Töö on andnud võimalusi enesetäienduseks kursuste kaudu.

Momendil ei tööta erialaliselt algklasside õpetajana. Koolis emakeele, kirjanduse, ajaloo, kehalise kasvatuse õpetajana erineva vanusega klassides. Tavaline tööpäev algab lapse lasteaeda viimisega. Tundide algus 8.45, tavaliselt 6-7 tundi päevas, peale tunde koolimajas töötamine, peale seda 17-18.00 lapsele järgi. Töötingimused on rahuldavad. Täienduskoolituseks on hulgaliselt võimalusi.

Õpetaja roll on aastatega muutunud. Varem oli ta autoriteet, juhendaja, kellesse usuti. Nüüd soovivad õpilased ise rohkem oma arvamusega välja tulla, olla sõltumatud, iseseisvad.

Õpetaja on juhendaja, koostööpartner, üks töö osapooltest. Töö, mida tehakse koos. Töös tähtsaim on kvaliteet teadmiste andmisel, usaldus õpilase-õpetaja vahel. Hea õpetaja - professionaal, avatud, usaldust vääriv inimene, aus. Töö juures meeldivaim - õpilaste usalduslikkus. Meelehärm teeb vähese õpioskuse olemasolu, huvi vähesus õppimise vastu. Endal on edasi arenemiseks võimalusi piisavalt. Mulle mu töö meeldib.

Tulevik. Noored tunnevad õpetaja elukutse vastu küllalt suurt huvi, õpetajaid koolitatakse juurde pidevalt. Kas nad aga hakkavad erialal tööle ja kui palju tunnevad huvi enesetäienduse ja taseme tõstmise vastu, on küsitav.

Kasvatan üksi kahte last, koduse ja seltskondliku elu jaoks jääb liiga vähe aega, harrastustega pole üldse aega tegeleda. Ka oma laste jaoks ei jää vajalikkugi aega.

Maiu Rannala

Sündinud 2. märtsil 1933. a. Tallinnas. Ema töötas Eesti Pangas kassapidajana, oli siis 31 aastane (elas 88 aastaseks), tema vanemad töölised. Isa töötas Põllumajandusministeeriumis ökonomistina, oli siis 33 aastane (elas 63 aastaseks), tema vanemad samuti töölised.

Lapsepõlve veetsin Nõmmel, elasime oma väikeses majas. Mul on neli aastat noorem õde. Olin lapsena väga naiivne, aeglane, suure kujutlusvõimega - horoskoobi järgi ehtne kalapiiga.

Esimesed eluaastad veetsin lapsehoidja järelevalve all, 5-aastaselt läksin lasteaeda, lugesin 4-aastasena. Käeline tegevus nõrk.

Meil oli tugev perekond: ema, isa kasvasid lapsi üksmeeles. Ema oli väga kohusetundlik ja peale tööd pühendas end täielikult perekonnale. Isa hobiks oli fotograafia, ajaleheväljalõigete kogumine (teatud teema kohta), markide kogumine, raadiovastuvõtjate ehitamine, hobuste võidusõitude jälgimine, lugemine (tal oli tolle aja koha suur raamatukogu). Nädalavahetustel mängiti

meie peres väikese seltskonnaga tihti bridži (seal oli ema tihti tugevamgi kui isa).

1940. aasta suvel tegin sisseastumiskatsed Inglise Kolledžisse ja mind võeti õpilaste nimekirja. 1. septembril aga polnudki enam seda kooli ja astusin Nõmmel asuvasse 10. Keskkooli 1. klassi. Selle kooli lõpetasin 1951. aasta kevadel. Võtsin osa botaanika-, fotograafia-, sanitaar-, auto-motoringide tööst, aga ei ilmutanud erilist püsivust. 10.-11. klassis võtsin osa koolisisestest kõnevõistlustest. Viimasel aastal pühendasin rohkem aega sanitaarpostide tööle. Olin õpilaskomitees selle osa eest vastutav. Valmistasin end ette tulevaseks elukutseks, mul oli soov õppida lastearstiks. Koolis õppimisega vaeva näha polnud vaja - kõik tuli kuidagi pingutuseta. Üks raskuspunkt oli siiski: kui 1944. a. märtsis peale Tallinna pommitamist kõik koolid suleti, jäi matemaatikas % õppimata. Minu isa sundis mind kõik ülesanded raamatu lõpuni lahendama ja kontrollis nende õigsust. Sõja-aastad elas meie perekond üle ilma näljata - ema pidas toitu väga tähtsaks - 3-4 korda aastas käis ta maal, vahetades meile väikseksjäänud kleidikesi ja kristallnõusid söögiainete vastu.

Vanemate soovitusel otsustasin Tartusse mitte õppima minna (kartsime, et ei tule toime ühiselamueluga nii psühholoogiliselt kui ka majanduslikult). Õe ristinema (oli maal koolijuhataja) lubas mul proovida koolis tundide andmist ja soovitas õpetajaks õppida. Kuna keskkooli lõputunnistusel olid mul kõik reaalsed viied, polnud ka erialaga probleemi. Astusin Tallinna Õpetajate Instituuti matemaatika-füüsika erialale 1951. a. sügisel ja lõpetasin selle

1953.a. Alates 1952. a. novembrist andsin tunde Saue Maanoorte koolis ja alustasin ka eratundide andmist.

Esimeseks päris töökohaks sai Muraste Lastekodu-kool, kus töötasin 2 õppeaastat. Teisel tööaastal alustasin mittestatsionaarselt õppimist Tallinna Pedagoogilises Instituudis, mille lõpetasin 1958. a. keskkooli füüsika-matemaatika õpetajana. Murastes andsin matemaatikat teiste klasside hulgas ka I-III liitklassis, olin V klassi juhataja, olin a/ü komitees, agitaatoriks. Töökollektiiv oli tore: 5 noort õpetajat, teised vanemad. Direktoriks oli väga tasakaalukas ja inimlik Otto Aunapuu, kes alati noori abistas. Koolis oli väga sõbralik õhkkond ja kuna enamikul õpilastest oli vähemalt üks vanematest sõjas surnud, tuli tihti olla ka ema eest.

1955. a. seoses abiellumisega asusin tööle Tallinna 2. Keskkooli, sain klassijuhatajaks 44 õpilasega 5. klassi, mille viisin keskkooli lõpuni ja nendega on mul säilinud kontakt tänaseni. Selles koolis töötasin 21 aastat. Edasi 2 aastat Kohila Keskkoolis, siis 4 aastat Tallinna Kiirabihaigla Ühiselamu kasvatajana, 1982-1991 Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool, 1991-1996 pensionil ja tänu sellele, et andsin pidevalt eratunde ja tegin ka koolides asendustööd (Vaidas, Tallinna 4. Kk-s) olin võimeline 1996. a. sügisel uuesti õpetajaks hakkama, kellena töötan praeguseni.

Kõikides koolides, kus töötasin, olen olnud matemaatikaõpetaja, klassijuhataja. Keila-Joa SIK-is a/ü esimees, Tallinna 2. Keskkoolis ainesektsiooni esimees, paar aastat ka Tallinna Linna Matemaatika Ainekomisjoni esimees, ühe

võimuperioodi ka rahvasaadik. On tehtud paar ettepanekut õppealajuhataja kohale, aga olen ära ütelnud. Teen küllaltki meelsasti ühiskondlikku tööd, aga kui see seostub võimuga ja positsiooniga, siis see mulle ei meeldi, sest isegi õpetajatöös väldin autoritaarsust, õigemini, mul pole seda iseloomuski. Mulle meeldib õpilastele teadmisi anda, proovida seda kuiva ainet huvitavamaks teha, neid konsultatsioonidega aidata.

Aastatega on töö sisu muutunud tunni ülesehituse osas. Oli perioode, kui:

- 1) oli ajaliselt rangelt piiritletud koduse ülesande kontroll, uue esitus, kinnistamine jne.
- 2) oli vaja tunde läbi viia ülinäitlikustades
- 3) igas tunnis pidi olema paar-kolm ideoloogilist ülesannet.

Nüüd on olukord vabam ja kõik sõltub õpetajast, mida ta tähtsaks peab.

Tugevalt on muutunud tähendus:

- 1) 50-60-aastatel sain töötada nii, et paar-kolm õpilast välja langes.
- 2) 60-ndate paiku tuli nõue kõigile keskharidus ja hindena 2/3, mis paljusid tugevaid pedagooge šokeeris ja neid isegi koolipõllult lahkuma sundis.
- 3) 70-ndate paiku oli välja töötatud küllaltki tugev kutsehariduse võrk, mis kahjuks vabariigi alguses kiiresti laiali löödi.
- 4) praegu tuleb töötada olukorras, kus kümned tuhanded lapsed ei käi koolis ja õpetajad peavad kasutama kõiki võtteid, et võimalikult palju lapsi lõpetaks põhikooli. Teistsugune olukord valitseb ainult võib-olla erakoolides ja tugevamate riigikoolides-klassides.

Töökohustustest on kõige rohkem muutunud klassijuhataja tunni teemad.

Minu ja õpilaste vahelised suhted on alati olnud normaalsed. Hetkel on lisandunud püüd neid abistada tahtejõuetuse ja laiskuse võitmiseks. Ka vanemaid on vaja viimasel ajal üha enam abistada kasvatusküsimustes.

Praegu töötan Paldiski Põhikoolis matemaatikaõpetajana ja 8. klassi juhatajana. Leian, et õpetajatöös on tähtis teadmiste tase, õpetaja enda järjekindlus, õiglane suhtumine õpilastesse, sõbralikkus (mitte semutsemine). Kõige meeldivam on tõdeda, et matemaatikast mittehuvituv, seda isegi vihkav õpilane hakkab aine vastu huvi tundma. Meelehärrmi teeb aga see, et väliskeskkond nii tugevalt mõjutab noori, alles kujunevaid isiksusi (televiisor, olukord, kus rikas ja edukas võib olla ka täiesti hariduseta inimene jne.)

Momendil on töö tähtsus minu jaoks see, et ta annab võimaluse kellelegi kasulik olla. Tuleviku õpetaja peab olema suunaja teadmiste otsimisel.

Mul on kaks poega, keda kasvasin 3 a. ja 11 a. alates üksinda, nüüd elavad eraldi oma peredes. Mul on palju häid sõbrannasid. Huvialadeks teater, raamatud, muuseumi- ja näitusekülastused, võimaluse korral reisimine.

Malle Solnson

Sündinud 4.01.1944 Tallinnas.

Vanemad: isa - Voldemar Kraam s. 1898.a.

ema - Salme-Henriette Kraam s. 1913.a.

Mõlemad vanemad olid sündinud Harjumaal, Kernu vallas Muusika külas. Nad olid pärit kohalikest põlistaludest: isa Viita pere 11. ja viimane laps, ema Ramla talu 2. ja viimane laps.

Lapsepõlv möödus Harjumaal Ruilas emakodus. Isa oli tulnud koduväiks. Minu sündimise ajal olid nad talupidajad. Ema esimesest abielust oli mul minust 7 aastat vanem poolvend. 1945. a. põles meie elumaja maha. Isa ehitas uue.

1949. a. läksid vanemad kolhoosi. Isa oli käinud koolis ainult 3 aastat, kuid oli ilmselt väga võimekas ja suur iseõppija. Tal olid mitmekülgsed teadmised. Ta oli külas ainuke, kes oskas arvutada ja seetõttu pidi olema mitu aastat kolhoosi raamatupidaja. Minu ema oli väga nõrga tervisega, kuid lahtiste kätega naine. Kuigi olud olid 50-ndatel kitsad, siis tänu vanemate suurele töökusele oli meie peres hädavajalik olemas. Minu perekonnas hinnati haritust. Lapsepõlvest mäletan suurt töö tegemist kogu perega ja ma usun, et sealt on pärit ka mu arusaam, et külas valitsevast viletsusest (50-ndate kolhoos) pääsemiseks on ainukeseks võimaluseks omandada korralik haridus. Kõigis oma koolides olen ma õppinud võimete kohaselt. Ruila 7-kl. kooli järel lõpetasin 1962. a. Keila Keskkooli hõbemedaliga. Pioneer ma ei olnud perekonna mõjul, aga komsomoli läksin teadlikult ja olin aktivist. Keskkoolis õppisin kõiki aineid ilma eriliste raskusteta. Kuna 60-ndate algul oli keemia populaarne ja mina uskusin endal olevat eeldusi pedagoogiliseks tööks, siis

astusin 1962. a. Tartu Ülikooli keemiaosakonda ja lõpetasin selle kiitusega keemik-keemiaõpetaja kutsega 1967. a.

Viimasel ülikooli aastal töötasin Nõo Keskkoolis 9. ja 10. klassides keemiaõpetajana. Teadsin, et ma sinna tööle ei jää, aga Nõo kooli võimekate õpilaste ja edumeelsete pedagoogide tõttu oli see väga õpetlik, kasulik ja meeldiv kogemus.

Esimene ametikoht. Tänu Nõo kooli tollase direktori K. Aigro soovitusele suunati mind tööle Tallinna. Kuna 1967/68 õppeaastal polnud Tallinnas ühtki keemiaõpetaja vaba kohta, võtsin lõpuks vastu Tallinna Muusikakeskkooli keemia-bioloogiaõpetaja koha. Keemiatunde 7 ja bioloogiat 9. Pakuti ka geograafiat, loobusin. Bioloogia võtsin vastu, sest kogu ülikooli ajal olin aktiivselt osalenud Tartu Ülikooli looduskaitse ringi töös ja ma olin juba maalaps. Teisel tööaastal võtsin Tallinna 1. Õhtukeskkoolis vastu ka üldbioloogia tunnid, oma koolis esimesel aastal ei julgenud: polnud seda ju ka ise isegi kooliajal õppinud. 1,5 aastat töötasin veel kohakaasluse alusel Psühhoneuroloogia Haigla lasteosakonnas 0,5 kohaga pedagoogina. Kogu niisugust koormust oli vaja ilmselt esmalt raha pärast, teisalt jõuab noor inimene palju ja kõik kogemused kulusid ära.

Muusikakeskkoolis oli 60% keemiatundide arvust põhikooliga võrreldes. Õpilased olid väga võimekad ja seal omandasin keemia õpetamise metoodika vigade-eksituste meetodil (ülikoolis jäime metoodikast ilma). Bioloogia sai

selgeks endale ja ilmselt mingil määral ka õpilastele. Psühhos omandasin oskuse töötada erivajadustega lastega.

Klassijuhatajana elasin oma laste probleemidele, rõõmudele kaasa. Nautisin seda siis ja olen tänaseni veendunud, et õige feelingu saamiseks peab õpetaja olema ka klassijuhataja.

Õppevahendeid oli minimaalselt, peaaegu kõik tuli teha ise. Muusikakeskkoolis ei olnud primaarne üldainete õppimine, kuid tööaastad seal olid huvitavad. Keemiaõpetajana saavutasin seal lae. Jäin sinna 9 aastaks, sest mu poeg oli lapsena väga nõrga tervisega ja üheski teises koolis poleks ma saanud olla nii sageli haiguslehel.

1976. a. novembris võtsin vastu Tallinna 44. Keskkooli keemia süvaklasside õpetaja koha. Tahtsin end proovida ja olla maksimumi peal. 44. oli ja on parim kool. Sukeldusin täiesti keemia õpetamisse tundides ja klassivälises töös. Direktsioon toetas. Esinesime edukalt olümpiaadidel, viktoriinidel. Paljud lõpetajad läksid keemiat õppima. Sain palju eksperimenteerida, huvitav oli.

1984/85 õppeaastal jäi koolis tunde vähemaks ja töötasin ühe aasta VÕT-is loodusteaduste kabineti juhatajana, koolis olin 12 tunniga kohakaasluse alusel. Instituudis veendusin lõplikult, et mulle ei sobi absoluutselt ametniku koht, tundsin puudust igapäevasest koolisuminast ja järgmisel õppeaastal läksin kooli tagasi.

1984-1992 olin Haridusministeeriumi keemiakomisjoni liige. 1987. a. sain õpetaja-metoodiku nimetuse. 1991.a. I palgajärk. 1997. a. õpetaja-metoodiku palgajärk. Alates 1993. a. olen Eesti Keemiaõpetajate Liidu juhatuse liige. 1993-1998 - asepresident, 1998. a. jaanuarist laekur.

Olen saanud end täiendada mõnes paigas endises Nõukogude Liidus: Moskva 1991. a., Zaporozje 1985. a., Dver 1984. a. 1996. a. Belgias Liege Ülikooli juures. 1997. a. UNESCO seminaril. Korduvalt olen osalenud Balti riikide keemiaõpetajate kursusel.

Olen osalenud ka õppekirjanduse koostamisel, retsenseerimisel, kirjutanud metoodilisi materjale. Olen organiseerinud ja osa võtnud Eesti keemiaõpetajate õppereisidest viimase kolme aasta jooksul mitmesse Euroopa riiki.

Praeguseks on keemiaõpetaja töö muutunud - keemia pole enam kusagil eriti populaarne. Loodusteaduste klasse komplekteerime üsna keskpärastest õpilastest. 3-4 viimasel aastal pole enam õpilasi vabariiklikule olümpiaadile saata, mälumängudes kipume alla jääma vene koolidele. Klassiväline töö on soikumas. Ühelt poolt on õpilastel praegusel ajal palju enam võimalusi ja teisalt olen sügavalt veendunud, et mu enda parimad aastad on möödas. Õpetaja tõuseb 45-ni, pärast võib parimal juhul säilitada oma taseme või langeda.

Püüdsin tühja koha täiteks leida uut rakendust. 80-ndate lõpus töötasin kohakaaslusega Ruila koolis, tahtsin talu taastada. Viimane jäi katki - lihtsalt jäin üksi poja abielludes. 90-ndatel pole enam rentaabel maad harida. Mina pean siiski põldu ja maksan peale - hobi eest võib maksta. Ja esivanemate maad ei saa ju maha jätta.

Talupidamisel ei ole minu jaoks perspektiivi ja seepärast otsustasin koos mõttekaaslastega 1996. a. tulla Paldiskisse ja teha veel midagi ära - uut ja kasulikku. Kahe õppeaasta jooksul lootsin Paldiskis sisse seada korraliku keemiakabineti ja viimased tööaastad Paldiskis koolitööd teha.

Kahjuks ei kohanud Paldiskis mõistmist või ei osanud enda jaoks vajalikke võimalusi leida. Peale 44. kooli demokraatlikku juhtimisstiili ja arengut ning uusi ideid toetavat õhkkonda hämmastab väikelinna kooli täielik sõltuvus linnavalitsusest. Praegune linnavalitsus on põhiliselt visiitvalitsus ja küllap sellepärast ka selline suhtumine kooli ja lihtinimesse. Mulle siinne vürstiriigi õhustik praegu veel ei sobi. Imetlen oma kolleege, kes jõuavad siin särada ja palju ära teha. Ilmselt on minus viga - vana inimese kohanemiskõrvaldused.

Tulevikus peaks meie koolides loodusteaduste õpetamisel primaarseks saama õppeprotsess - info hankimine, selle kasutamine. Slaavi ja germaani hariduses on ju ikka esmaseks peetud faktide õpetamist.

Tööväline elu. Minu abikaasa on töötanud kogu elu kalalaevastikus, praegu pensionär. Poeg (28 a.) töötab Välisministeeriumis majandusnõunikuna, elab oma perekonnaga eraldi.

Koolitööst vaba aega püüan veeta maksimaalselt koos lapselapsega (Arielle - 5 a.). Talvel teen käsitööd, kevadel-suvel-sügisel maatöid. Võimaluste piires reisin. Poliitikas pole kunagi olnud. Üsna palju aega kulub tööks Eesti Keemiaõpetajate Liidus.

Irina Hendrikson

Sündinud 8.05.1938. a. Narva linnas. Isa tegeles äriga ja mõrvati 26.12.1940. aastal kui Eesti spioon (reisib palju välismaal ja valdas keeli) ja kapitalist. Ema (praegu 88 aastane) pärineb lihtsast töölisperekonnast. Ema isa oli Rakvere mõisniku mitteseaduslik poeg. Elukutselt oli ema raamatupidaja.

Minu lapsepõlv oli väga vastandlik. Kuni elasime Narvas, oli elu muretu. Meil oli oma maja, hea vanematepoolne hoolitsus. Vanemad püüdsid meile õega õpetada keeli (prantsuse ja saksa keelt). Võimuvahetus ja sõda muutsid meie elu täielikult. Meist said sõjapõgenikud. 1945. a. läksin Võhma 7-kl. Kooli 1. klassi. 1952-1956. a. õppisin Viljandi Pedagoogilises Koolis, mille lõpetamisel sain algklasside õpetaja kutse. Õpetajaks tahtsin saada juba eelkoolieas.

Edasiõppimisele tõmbas kriipsu peale ränk õnnetus. 1956. a. 26. aprillil põles kodu keravälgust maani maha. Mind suunati vene keele õpetajaks Viljandi rajooni Saarepeedi 7-kl. Kooli. Olin noor, energiline, tööd armastav inimene. Need esimesed kolm tööaastat olid täis rõõmu, kordaminekuid ja võib-olla ka muretust. 1959-1961. a. töötasin Puiatu Erirežiimilises Internaatkoolis vene keele õpetajana. See kool oli mulle ühtlasi ka elukooliks. 1961-1964. a. olin Tallinna II Internaatkoolis algklasside ja vene keele õpetaja. 1,5 aastat töötasin Pöögelmani nim. tehases.

1966-1970. a. olin algklasside õpetaja Tallinna 51. Keskkoolis. Seal otsis mind üles haridusministeeriumi inspektor Linda Rõuk ja tegi ettepaneku hakata tööle logopeediaklassis. Nii ma sattusin eripedagoogikasse ning töötasin sel alal 1994. aastani peamiselt vene keele õpetajana. 1967. a. lõpetasin Tallinna Pedagoogilise Instituudi. Eelnevalt õppisin neli aastat Tartu Ülikoolis vene keele ja kirjanduse osakonnas. Tallinna Ped. Instituudi diplomi järgi olen algklasside õpetaja.

1994. a. 1. septembril alustasin tööd Paldiski Algkoolis 1. klassi õpetajana. Klassis oli kolm õpilast. Terves koolis 24 õpilast. Enamus lastest rääkis omavahel vene keeles. Töötingimused olid halvad: koolis puudus praktiliselt küte, kooli materiaalne baas oli väga vilets, õppevahenditest paar pilti ja aegunud plaadimängijad. Õpetajaid oli koos juhatajaga viis. Peatselt haigestus juhataja ning mulle tehti ettepanek teda asendada.

Kooli esimene ja teine aasta olid väga rasked. Algkoolile ei olnud ette nähtud ei majandusjuhatajat, õppealajuhatajat ega sekretär-asjaajajat. Kõik probleemid tuli lahendada endal. Linnavalitsuse abi oli suur, haridusosakonna poolne minimaalne. Haridusosakonna abi seisnes pidevates kontrollimistes. Kolmandal aastal, kui kool oli töötanud kolm kuud põhikoolina, toimus kooli põhjalik inspekteerimine. Meid kõrvutati kohaliku vene gümnaasiumiga, mis on töötanud juba 43 aastat. Akti arutelu haridusosakonnas oli minule ääretult valulik ja teatud määral ülekohtune, sest eelnev töö oli olnud ränk.

Vaatamata halbadele töötingimustele ning halvale haridusosakonna suhtumisele käis koolitöö ja klassiväline töö ikka oma rada. Tänu tublidele õpetajatele lõpetas esimesel aastal 23 õpilast. Klassikursust kordama jäi üks õpilane. Teisel aastal lõpetasid kõik 53 õpilast. Teisel aastal hakkasime ka tasapisi osa võtma maakonnas toimuvatest üritustest. Emakeele olümpiaadil saavutasime 1. koha 2. klassis, 4. koha 1. klassis ja 6. koha 4. klassis.

Kooli teisel õppeaastal toimusid ka paljud Paldiski linna üritused kooli ruumides. Nendest võiks nimetada: Amandus Adamsoni 140. sünniaastapäeva, 225. aastat Paldiski hariduselu, Legoruumi avamine. Eesti koolist hakkas kujunema eesti kultuuri keskus. Järgnevad aastad on olnud kooli kiire suurenemise aastateks. Kool töötab 1997/98 õppeaastal põhikoolina, kus õpib 166 õpilast.

Maie Valberg

Olen Maie-Nelgi Valberg. Sündisin 28. märtsil 1935. aastal Narvas. Ema oli õmbluskoolis õppinud õmblejaks, isa lõpetas tööstuskooli mööblitootja erialal. Minu sündides oli ema 23 aastane ja isa 25 aastane. Ka minu vanemad olid pärit töölis perekonnast Narvast. Olen kolmandat põlve narvakas.

Oma seitse esimest eluaastat elasingi Narvas. Olen oma vanemate ainus laps. Vanemad ehtasid Narva maja ja minu lapsepõlv möödus rohelusse mattunud äärelinnas mängides. Need olid tõesti väga turvalised ja õnnelikud aastad. Kooliteed alustasin Narvas, kuid siis oli juba sõda, pidevad pommitamised ja õppetöö toimus koolis väga juhuslikult.

Siis aga ühel päeval anti käsk kodu maha jätta ja 24 tunni jooksul linnast lahkuda. Isa oli sõjas, ema koos minuga tuli Tallinnasse. Kaasa võtta polnud võimalik peaaegu mitte midagi.

Lõpetasin Tallinna 20. Keskkooli 1954. a. Siis oli keskkoolis õppimine tasuline ja kuna mu vanemad pidid uuesti kodu rajama, siis ei saanud ma majanduslikel põhjustel edasi õppida. Mu lapsepõlveunistuseks oli mängida klaverit. Seda tahtsin ma kogu hingest. Saatusel olid aga teised plaanid - polnud klaverit ega raha ja nii pärast pikki dialooge iseendaga sai minust õpetaja. Ma armastan lapsi, mulle meeldib suhelda inimestega, meeldib pidev liikumine, tahan midagi organiseerida ja juhendada. Laste keskel oled alati noor. Oma valikut pole ma kunagi kahetsenud.

Oli sõjajärgne aeg, puudus oli kõigil ja kõikjal. Keskkooli lõputunnistus taskus otsisin töökohta ja sain selle Jälgimäe 7-kl. Koolis Harjumaal. Olin vormistatud vanempioneerijuhiks, kuid õpetasin ka II-IV klassis emakeelt ja matemaatikat. See oli väga tore kool, kesk ilusat männimetsa, eemal suurtest teedest ja asulatest. Õpilasi oli koolis 80 ringis, õpetajaid 7-8. Meil oli väga tore kollektiiv - eesotsas direktoriga. Puudusid igasugused omavahelised konfliktid ja kuna olin õpetajate hulgas kõige noorem, siis aidati ja hoiti mind nagu oma last. Küllap oli ka sellel koolil suur osatähtsus, et minust tõesti sai õpetaja. Sel ajal oli õpetaja tõeline "maa sool" ja nii lapsed kui ka lapsevanemad austasid õpetajat. Võtsime osa küla isetegevusest ja spordiüritustest. Minu nooruses ei toimunud pea ühtki üritust ilma õpetajateta. Selles koolis töötasin kaks aastat.

1956/57 õppeaastal alustasin tööd Saue 7-kl. Koolis. Miks vahetasin töökohta? Ainult sellepärast, et eelmine koolitee oli väga pikk. Iga päev ligi 11 km käia oli raske. Kohapeal polnud korterit. Ka Saue kool oli tore. Õpilasi umbes 100. Õpetajad tegid oma tööd südamega, kuid kollektiiv ei olnud nii ühteheidetav kui Jälgimäel. Alustasin ka õpinguid kaugõppes, et omandada õpetaja tööks vajalikke teadmisi. 1958. aasta kevadel abiellusin ja asusin elama Keilasse. Sama aasta suvel lõpetasin Tartu Pedagoogilise Kooli. 1958. a. 1. septembril alustasin tööd algklasside õpetajana Keila Keskkoolis. Töötasin seal 36 aastat. Need olid kõige produktiivsemad tööaastad ja kaunid nooruse aastad. Tööd koolis oli palju, klassid olid sel ajal suured, 35-41 õpilast. Selleks, et vähegi korralikku palka saada, tuli palju tunde anda. Ometi

jõudsin aastaid tantsida rahvatantsurühmas, laulda segakooris ja naisansamblis. Võtsin aktiivselt osa ametiühingu ja ainesektsiooni tööst. Suures koolis tööst puudus ei olnud ja noored pidid palju jõudma.

1962. a. sündis mul poeg. 1964. a. alustasin õpinguid TPedI-s pedagoogika ja algõpetuse metoodika erialal. Lõpetasin 1969. a. See oli raske aeg. Töö, perekond ja õppimine. Seda suurem oli rõõm edukalt tehtud tööst ja diplomist.

Töötasin Keila Keskkoolis 36 aastat. Mu õpilased on mind väga hoidnud ja mina neid ka. Praegugi teeb südame soojaks, kui neid kohtad ja nad meenutavad meie ühiseid aastaid hea sõnaga. Õpetaja töö on tõesti väga vastutusrikas ja raske. Iga klassiga annad endast kui tüki ära ja ometi õpilaste säravad silmad, nende kiindumus ja tänu annavad selle mitmekordselt tagasi.

1994. a. olin töötanud õpetajana 40 aastat ja otsustasin pensionile jääda. Kerge ei olnud seda otsust teha, aga raske oli veel kord võtta esimene klass. 35 väikest inimest ootasid kohtumist oma esimese õpetajaga - mina aga tundsin, et jõud on ammendatud. Nii jäingi pärast neljakümnet tööaastat koju oma pere keskele.

Saatusel olid aga teised plaanid. 1994. a. novembris kutsuti mind tööle Paldiski kooli. Seal vajati asendusõpetajat. Koolis oli sel aastal 23 õpilast ja 4 õpetajat. Tundsin end jälle kui kauges nooruses. Kool oli nagu perekond. Kõik hoidsid ühte ja tegid kõike koos. Olen nüüd töötanud selles koolis peaaegu 4 aastat ja olen õnnelik. Tõsi, kool on kasvanud juba ligi 160

õpilasega kooliks ja ka õpetajaid on üle kümne. Lapsed on “rasked”, üle Eestimaa kokku tulnud, erinevate teadmistega ja enamus purunenud peredest. Tihti on vanematel ka probleeme alkoholiga. Ometi tunnen, et suudan neile veel midagi õpetada ja kuna klassid on suhteliselt väikesed, siis ka igäühe pead silitada, neid kasvatada ja juhendada.

Mis on siis muutunud koolis selle peaaegu poole sajandi jooksul. Kahjuks pean ütlema, et meie hariduselu on väga sügavas kriisis. Jätame kõrvale eliitkoolid. Need on koolid, kus õpivad lapsed, kelle vanemad väärtustavad haridust ja lapsed õpivad. Minu nooruses oli õppimine populaarne. Ka lapsed ise hindasid neid kaasõpilasi, kes hästi õppisid. Nüüd on “tipud” need, kes suudavad rohkem lollusi välja mõelda. Koolides on vähe häid õpetajaid. Palk on väga väike ja mujal teenib haritud inimene palju rohkem. Poed on kaupatäis ja õpetaja on ka ainult inimene. Üllad mõtted ja tunded vaikivad, kui oma pere kannatab puudust. Koolis töötavad inimesed, kes pole õpetajad ei kutse ega südame järgi. Tundides puudub distsipliin. Olen vana kasvatusena veendunud, et just distsipliinist ja korraharjumusest saab kõik alguse. Õpetaja võib kasutada tunnis ükskõik kui häid võtteid, aga kui klass samal ajal möllab, siis on tagajärg ikkagi null.

Minu noorusajal oli külas vast üks-kaks televiisorit ja lapsed tegid ise hea meelega isetegevust ja sporti. Nüüd on tehnika väga palju arenenud. Igas peres on televiisor, mängitakse arvutitel ja ometi õpitakse sealt rohkem halba kui head. Nii palju jõhkrust, tapmist jpm. ei tohiks noor inimene näha filmides, nagu praegu näeb.

Ka lapsevanemad on muutunud. Kui “vanasti” vanem toetas õpetajat ja nõudis, et ta laps õpiks ja käituks korralikult, siis nüüd otsitakse viga alati õpetajas ja lapsevanema arvates on lastel alati õigus. Tõsi, ka õpetajad teevad vigu, kuid lapsevanem peaks kooli tema taotlustes rohkem toetama. Arvan, et tuleviku kool vajab palju noori ja andekaid ning haritud õpetajaid. Head tehnilist baasi. Õpetaja normaalset palka. Sel juhul saab rääkida järeltuleva põlve haritusest ja haridusest.

Minu põlvkonna aeg on ümber. Kui meie hariduselus lähemate aastate jooksul midagi radikaalset ei juhtu, siis toimub katastroof. Pea igas koolis on 2/3 õpetajatest pensionärid või pensionieelikud. Noori õpetajaid võib ühe käe sõrmedel lugeda. Kellele anda teatepulk edasi?

Kas võib olla minuealisel veel ka unistusi ja isiklikku elu? Küllap ikka. Unistan sellest, et iga minu õpilane leiaks koha elus, et kõigil lastel ja vanadel oleks kõht täis. Unistan, et maailmas oleks rahu ja minu lapselaps võiks tunda rõõmu elust Eesti Vabariigis.

Võtan jõudumööda osa kõigist kooli üritustest ja usun kaunisse homsesse. Kodus pühendan palju aega oma pojatüttele ja lugemisele. Suvel meeldib askeldada koduaias.

Kui peaksin veelkord otsast alustama, oleksin ikka ja ainult - ÕPETAJA!

Asta Martõnjak

Sündinud 21.08.1937. a. Lõuna-Eestis Põlva maakonnas Koorastes (Otepäält 12 km). Vanemad olid maal rentnikud, oma maja ja maad ei olnud, rändasid ühest kohast teise. 1953. a. kolisid nad Rakvere lähedale Viru-Kabalasse, kuna mina õppisin sel ajal Rakvere Pedagoogilises Koolis ja minu vanem vend töötas sealsamas.

Lapsepõlv oli vilets ja vaene, aga ilma söömata ei olnud, sest meil oli oma lehm ja siga. Pärast kolhooside loomist töötas ema sealaudas, isa teenis leiba ehitustöölisena. Mul oli vanem vend (10 a. vanem), üks noorem vend ja õde. Praegu oleme elus kahekesi: noorem vend (59 a.) ja mina. Kaks vanemat õde surid lastena, aga noorim laps (õde) suri 24-aastasena.

Ema sõnul, kui ma läksin kooli 1. klassi (Koorastesse), koju tulles olid mu esimesed sõnad: "Tahan saada õpetajaks!" Sellest alates, kui me mängisime kooli, olin alati õpetaja rollis, aga pärast Rakvere Ped. Kooli lõpetamist (1955.a.) kui mind saadeti Hiiumaale Kõpu 7-kl. Kooli algklasside õpetajana tööle, oli pettumus suur, kuna tõsielu ei vastanud unistustele. Koolis olid liitklassid, mul oli I-III klass. Kõige vanem õpilane oli 3. klassis 16-aastane, aga mina ise vaevalt 18-aastane. Enamus lapsi oli asotsiaalsetest peredest s.t. ema oli, aga igal lapsel oli erinev isa, sel ajal oli ju Hiiumaal palju sõjaväelasi. Kokku oli mul umbes 15-17 õpilast. Oli ka toredaid lapsi. Kuna õpetajate kollektiiv oli noor, kokku oli meid 7 õpetajat 18-24 a., sealhulgas üks meesterahvas, kes armastas kududa ja külajuttu puhuda, siis tuli meil omal jõul hakkama saada. Esimese klassi õpilased igal juhul õppisid lugema ja kirjutama

ja hiljem tulid neist päris tublid inimesed. Mõned õpilased tuli viia ka Tallinnasse Paldiski maanteele. Kokku oli koolis umbes 50 õpilast. Andsin ka vanemates klassides poistele kehalist kasvatust. Eks ma rohkem sörkisin nende sabas, nad õpetasid rohkem mind kui mina neid. Üldiselt sain õpilastega hästi läbi, suuri konflikte polnud, paaril vanemal poisil tegin küll kõrvad “tuliseks”, aga õnneks vastu ei saanud ja distsipliin paranes märgatavalt. Ise tuli leida oma töövõtted ja metoodika, et sul ikka mingisugunegi autoriteet säiliks. Küll nad proovisid igasuguseid nippe, et mind tasakaalust välja viia või lihtsalt niisama kiusata. Näiteks ükskord klassi minnes avastasin, et tool oli laua külge seotud, mina õnneks märkasin seda õigel ajal ja üldse ei puutunudki tooli. Küll nad siis imestasid! Peale selle täitsin veel vanempioneerijuhi kohuseid.

Käisime rajoonis suusa-, lauatennise-, kergejõustiku- ja teistel võistlustel. Õpilased ja ka mina armastasime käia piirivalvurite juures lasketreeningutel, saime ka võistlustel häid kohti. Sel ajal oli veel vanemaid, kes ei lubanud lastel pioneeriks hakata, aga need käisid ikka meiega kaasas, mis sellest, et kaelarätti polnud. Õppisime morset, lõkke tegemist, käisime kevadel ja sügisel mere ääres kala püüdmast (meri oli 3 km koolist), ühesõnaga tegelesime enamuses praktiliste töödega. Tavaliselt õpilased tegid ettepaneku ja siis hakkasimegi tegutsema.

Lastevanematega ka vist konflikte ei olnud, tavaliselt ütlesid nad, et tee, mis tahad, peaasi, et sõna kuulaksid ja õpiksid. Vähesed õpilased õppisid kodus, õppimine toimus tavaliselt ainult tunnis või pärast tunde internaadis, kus olin ka veerand kohaga kasvatajaks. Kodud olid enamuses vaesed, lastel polnud

õiget riiet seljas ja tihti olid nad söömata, koolisööök oli neil nii mõnelgi ainus toidukord. Ei mäleta enam, kas söök tuli toetusena riigilt või kolhoosilt. Lapsevanemad, eriti kaugemalt, käisid harva koolis nii, et kui mõni “jüts” oli paar nädalat puudunud, tuli aga ise neid otsima minna, nii 8-10 km kauguselt ja ähvardada ema trahvida, et poiss või tüdruk kooli tuleks, sest koolikohustuse täitmist kontrolliti sel ajal rangelt. Mõned vanemad poisid tõmbasid suitsu ka, aga salaja.

Õpetajate kollektiiv oli noor ja kogenematu, aga omavahel saime päris hästi läbi, konfliktid tekkisid enamasti “armastuse” pinnal, kuna mina olin noorim ja nii mõnigi poiss viskas mulle silma, kes omakorda meeldis ka meie noorele direktressile.

Sel ajal kehtis tõesti see kuldne reegel, et õpetaja on “maa sool”. Olime kõik üksmeelselt koos rahvamaja näite-, tantsu- ja lauluringis, isegi vanemad õpilased võtsid osa. Seal olime kõik võrdsed. Kord nädalas oli kino, laupäeval või pühapäeval tantsuõhtu, mis siis, et elektrit polnud ja tolmu käis üle pea, aga lõbu oli laialt ja kõik kooli negatiivsed pinged said seal lahendatud.

Sel ajal olid väga populaarsed igasugused spordivõistlused, rahvatantsu- ja laulude ülevaatused. Nii kohalikud kui ka üle hiiumaalised. Meiegi kool võttis alati neist agaralt osa, olime ikka kuskil keskmiste hulgas, kuigi olime ääremaa kool.

Kokku töötasin Hiiumaal 6 aastat, 2 aastat Kõpus, 2 aastat Harju Algkoolis, siis jälle 2 aastat Kõpus, kuna abikaasa viidi Kõppu tööle. (1958. a. läksin madrusele mehele).

1961. a. kevadel tulime Hiiumaalt Suurpeale (Loksalt 7 km). Saarelt ära tulles mõtlesin, et enam ma õpetajana tööle ei lähe, kuna saar oli juba armsaks saanud ja peaaegu kõik õpetajad olid tuttavad. Aga ikkagi kiskus kooli poole ja nii saingi algklasside õpetaja koha Loksa Keskkoolis. 1963. a. sügisel, see oli 4. klass 30 õpilasega. Kontakt laste ja vanematega oli hea, õpetajad olid toredad, kollektiiv hea. Direktoriks oli Robert Adamson, kes tõesti hoolitses oma õpetajate majanduslike ja kultuuriliste huvide eest.

Pisarad silmis, pidin tulema Loksalt ära juba poolteise aasta pärast - Paldiskisse. Jälle oma mehe kannul, kes otsis endale tulusamat tööotsa. See oli 1965. aastal.

Algul töötasin vene klassides eesti keele õpetajana. See oli tõeline põrgu mõnedes klassides, kuna klassid olid suured, vene keelt ei osanud hästi, õpilasi ei tundnud, õpikuid ei olnud, metoodikat ka ei teadnud jne. Kõige hullem oli see, et ega siis Paldiskis sel ajal eesti keelt üldse vaja läinudki. Nii ma töötasin umbes aasta peaaegu nagu sunnitööl. Siis õnnestus üle minna eesti klassidesse, algul algklasside õpetajana ja hiljem eesti keele ja joonistamise õpetajana. 1966.a. hakkasin õppima Tallinna Ped. Instituudis, mille lõpetasin 1972.a. eesti keele ja kirjanduse õpetaja erialal.

1977. aasta kevadel eesti klassid Paldiskis suleti. Mina hakkasin tööle Paldiski Keskkooli vene klassides eesti keele õpetajana. Algul oli see väga raske, sest tuli õpetada tervet klassi (30-40 õpilast), kõik õpilased pidid õppima, ka need, kes tulid kasvõi pooleks aastaks siia, sest meil oli väga liikuv kontingent. Nii mõnigi kord oli tahtmine lüüa käega ja minna Keilasse vene keelt õpetama või kuskile mujale. Aga kuna ma ei armastanud rongiga sõita, siis jäin paigale ja vähehaaval hakati ka eesti keelt ja eesti keele õpetajaid (mind ja Liidia Laimetsa) aktsepteerima nii õpilaste kui õpetajate ja administratsiooni poolt. Eks neid kibedaid märkusi tuli nii mõnigi kord alla neelata, sest meie tööd võrreldi tavaliselt inglise keele õpetajate tööga. Aga neil oli ainult pool klassi, s.t. töö oli rühmades. Suhtumine meisse muutus kuskil aastatel 1983-85, kui meil käis inspektor Aino Siirak (eesti keele metoodika) ja jäi tööga rahule.

Palju vaidlusi-tõsiseid konflikte oli õpetajate kollektiiviga "perestroika" ajal. Eriti 1988-91, kui jutt käis kogu aeg diskrimineerimisest ja ajaloo moonutamisest. Räägiti ka kultuuri sissetoomisest ja Eestimaa õnnelikuks tegemisest jne. Aga võitjaks jäime meie ja nüüd on kõik kardinaalselt vastupidi. Endised "vastased" on kõige suuremad eesti võimu pooldajad. Ka õpilaste vaadetes on toimunud muudatus, mis sellest, et õppida ei viitsi.

Praegune töö näeb välja nii. Viisteist koolitundi eesti keelt nädalas. Kaks korda nädalas kursused täiskasvanutele kodakondsuse taotlemiseks. Arvan, et olen oma eesmärgi saavutanud ja täitnud - eesti keel on Paldiskis jälle ausse

tõstetud. Ja kui veel natuke paralleeli tõmmata, kui alguses ütlesin, et õpetaja on “maa sool” (Hiiumaa), siis mulle näib, et Paldiskis ka. Kasvõi natukenegi.

Õpetaja töös on kõige tähtsam - mitte alandada õpilast ja ennast, suhtu temasse lugupidavalt, huumoriga. Ära karda, laps saab suurepäraselt aru, millal õpetaja teeb nalja ja millal õpetaja naeruvääristab õpilast. Seda võib ka teha, aga väga harva. Nõua kõigepealt iseendalt, siis alles õpilaselt!

Reinhard Roosileht

Mu pärisnimi anti mulle sündimise järgselt nagu ikka: Reinhard Roosileht. Sündimise aeg: südatalvel, 15. veebruar 1951. a. Hiiumaal Pühalepa vallas. Eks vanemad ole samast pärit - isa Vahtrepa külas talumees, sapöör, mereväes teeninud, hilisemal ajal kolhoosi ja sovhoosi hobusemees ja põllutööl. On olnud sulaseks Tabasalus, likvideerinud mere- ja maamiine ja lennukipomme, õhkinud kive sadama ehitusel ja põllul. Sündinud 1903. a. uue kalendri järgi, nüüd puhkab maamullas, kuhu sai 80-aastasena pühitsetud.

Ema sündis 1926. a. kapteni tütreana ja kasvas võõrasema käe all. Kange naine, kes peale abiellumist pidas üleval popsitalumajandust, sest vene ajal ei tohtinud loomi palju olla. Ema töötas sadamas laevade laadimis- ja lossimistöodel võrdselt meestega, käis sovhoosis põllutööl, tegi kudumistööd (ketras ise lõngad) ja jõudis üles kasvatada minu viis venda ja neli õde.

Lapsepõlv maal on midagi enam kui linnas. Tolle aja raskused kajastusid ka toidulaua. Et ema oli kange iseloomuga ja mõndagi elus õppinud, said needki ajad üle elatud. Siiaaani on mees maitsev käkisupp nagu teda nimetati - odrajahust ja sealihakrõbinatega kähki nii 5-6 cm läbimõõduga ja teisest jahust vedelik kõrval. Oi kui häa oli!

Mäletan elu esimest momenti kui olin veel hällis ja sündis vend. Oli ilus sügisene ilm ja mina hällis elutoas. Nii varajasi mälestusmomente tuleb harva ette. Lugema ja kirjutama õppisin vist koolis - üksvahe oli kirjatehnikagi "kaks". Aga kolmandas klassis võtsin joonlaua appi ja hiljem pole kirjast vastast leidnud kuni kaheksanda klassi lõpuni. Õppisin valgel paberil sirget rida ajama ilma lisajoonte abita. Eesti keele õigekiri tuli ka ruttu - hea keeleõpetaja oli - ilusa nimega Elvi Mäeumbaed. Eks temal oli kuradima ilus käekiri ja seepärast kirjutangi nüüd kaldu.

Alates 1. klassist olin kõik suved vanaonu juures Manikatsu laiul ja pidasin karjapoisi ametit - ikkagi 120 lammast, lehm ja hobune. Suur kari oli Kassari kolhoosi oma ja veeti kevadel paatidega laiule. Laiul elas veel kurttummade pere ja ka naaberlaiul 3 km eemal elasid inimesed. Laiuelu avardas silmaringi, sai tehtud heina, töötatud hobuniidumasinal, söödud koskla- ja vaeramune, maitstud hülgerasva "mõnused" ja maetud üksikuid lõpnud lambaid. Laidu külastasid tihti turistid ja Tartu Ülikoolist loodusuurijad, kes leidsid siit üle 450 puu- ja taimeliigi. Laiul on üks osa tammemets, mille vanus oli määramatu, arvati 600 ja enam aastat. Praegu on see Hiiumaa laidude kaitseala. Seal sai muuseas ka esimesed angerjad õnge otsast võetud ja säinanoota veetud.

Eks tulevane elukutse sai rihitud ka veele lähemale, sest põllumajandust peeti põlastusväärseks. Avaldus läks Tallinna Kalatööstuslikku Merekooli laevajuhtimise erialale. Aeg oli aga selline, et igale kohale oli kahe nulliga numbritega konkurente ja siin õppisid ka sõjaväest vabanenud, keskharidusega ja eelistatud soovijad Aafrika riikidest - siis oligi vastus läbi kümne kupeerpaberi (nii udune oli). Dešifreerisime seda kolm päeva ja siis selgus, et seoses suure konkursiga tagastame teie dokumendid.

Peale selle tuli ette 1. kutsekool ehk rahvasuus Karu Akadeemia, mis valmistas ette kalalaevastikule tööjõudu - laevamehaanikud, motoristid jne. Kui kuuldi, et ühiselamut läheb ka vaja, oli jutul lõpp. Sealt suunatigi Kopli poole 6. linnakutsekooli, kus laevaelektrik ja laevaremont olemas.

Selle kooli direktori asetäitja, põline kutseharidusmees Einar Kruus suutis mind maisele elukutsele veenda ja nii ma õppisin kaks aastat ja sain III järgu tööriistalukksepaks.

Töötasin mõne aasta tekstiilivabrikus "Punane Koit" mehaanikatsehhis ja siis jäi teele 6. kutsekeskkooli vanemmeister, kes kutsus mind kooli meistriks. Eks ta tundis mind natuke ka, sest elasin mõni aeg peale kooli lõppu veel kooli ühikas. Kuna hing vist ihkas veidi midagi uut - läksingi. See oli august 1973.

Tootmisõpetuse meistri roll kutsekoolis on oluline teoreetiliste ja eriti praktiliste oskuste ja vilumuste omandamisel - töö õpetamisel. Tolle aja

meistri ülesannete hulka kuuluski esmane aastane erialane väljaõppe läbiviimine, õpilastele II kursusel praktikabaaside leidmine ja õpilaste kontroll ja juhendamine ettevõtetes. Suur roll oli õpilaste kasvatustööl, tundidevälistel üritustel, kodude ja ühiselamute külastamisel (seal elas pool õpilaskontingendist), aruannete ja päevikute täitmisel.

Läbisaamine kolleegide, ülemate, lastevanemate ja õpilastega probleeme ei tekitanud, välja arvatud siis kui mõni jäi vahele piletitä sõidu, pohmellis peaga või muu tolelaegse hädaga. Siis tuli reageerida, karistada või manitseda või lihtsalt informeerida. Meenub juhus, kus kaks vanemat töötasid Kirovi kolhoosis ja jäid aastahüvitusest ilma, mis tähendas vähemalt sõiduauto “Žiguli” kaotamist. Aga juhtkonnale, partei ja ametiühingukomiteele läks kooli kiri, kus teatati, et see ja see poiss ei ole nii kasvatatud kuidas vaja ja kolhoos mõjutaski vanemaid aastapreemiaga.

Keskkool sai lõpetatud töö kõrvalt ja ka Pedagoogilise Instituudi üldtehniliste distsipliinide, tööõpetuse ja joonestamise eriala tuli samamoodi. Esimene pedagoogi (meistri) töö kestis kaks aastat, siis siirdusin kaheks aastaks montaaži-ekspluatatsioonivalitsusse “Signaal”, et korter paistma hakkaks. Seal oli praktiliselt ka paar minu grupi poissi, kes siiski aru said, et korter peab olema ja et naine-laps ühiselamu toakeses pole luksus, vaid hädaabinõu. “Signaal” avardas silmaringi, sain ülemustega hästi läbi, valiti ametiühingu tegelaseks. Õppisin ära elektriku ameti, sest minu töö oli operatiivmontöör valgusfooride ja liiklusmärkide kallal. Andsin eksamid lukksepa ja elektriku erialal 5.

järgule. Operatiivbrigaadi ülesanne oli ka "laibakas" - tõstuk, mis vedas hunniku~~se~~ sõidetud liiklusvahendeid. See allus Tallinna autoinspeksioonile.

Siis kui tuli TPedI lipupraktika aeg kutsus 6. kutsekeskkooli direktor Enn Siim mind tagasi kooli ja ma läksin. Kuna hädasti oli vaja tehnilise järelvalve inseneri uute töökodade ehitusel, sain selle ameti ja paralleelselt ka uue õppegrupi, kes käis juba ettevõtetes praktikal.

Edasi järgnes töö vanemmeistrina, kellena sai samuti ligi kümme aastat töötatud. Läbisin ametis olles ka vastavad pikaajalised täienduskursused asutuses, mille nimi oli Üleliiduline Kutseharidustöötajate Kvalifikatsiooni Tõstmise Instituut (asus Tallinnas). Vanemmeistri aeg seisnes meistrite töö juhendamises ja kontrollis, ohutustehnika ürituste läbiviimises, metalli ja metallitöö tellimises, osavõtus metoodilistest komisjonidest jpm.

Paralleelselt selle ametiga lugesin erialatehnoloogiat, materjaliõpetust või tehnilist mõõtmist, et hoida ennast löögivalmis. Ja siis tuligi asuda eriainete õpetaja kohale, kuna koolis oli kaadrimuutusi. Jõudsin veel töötada ühe aasta kasvatustöö asetäitjana, 6 kuud tootmistöö asetäitjana ja ühe kuu direktori kohusetäitjana.

Seoses uue riigivõimu tekkega sai kool nimeks Tallinna Kopli Mehaanikakool. Sellist inimlikku, usaldavat, kogemustega ja kokkuhoidvat kollektiivi nagu oli Koplis kõigi nende aastate vältel annab vist otsida tikutulega. See oli eriti nähtav kui ministeerium otsustas Kopli Mehaanikakooli kui eestikeelse

metallikooli (tüdrukutele õpetati ka muid erialasid nagu raadioaparatuuri montöör, joonestaja-konstruktor, sekretär-asjaajaja) kokku liita Lillekülas asuva (venekeelse ja -meelse) Mehaanikakooliga. See juhtuski 1995. a. suvel ja ühisnimeks sai Tallinna Mehaanikakool.

Sellist usaldamatust, korralagedust ja põikpäist asjaajamist polnud ma varem näinud ning uues koolis pidasin vastu ainult ühe aasta. Suur osa Kopli kooli rahvast ei tulnudki üle ühinenud kooli.

Mind kutsuti kinnise ametikooli asedirektoriks. Töötingimused pole küll Kopli kooliga võrreldavad, aga enamus on asjatundjad, usaldusväärsed, mis sellest, et valitseb vene keel. Vanglakooli töös on muidugi oma eripärad, mis sõltuvad režiiminõuetest, sisemisest töökorraldusest ja muudest vangla siseasjadest. Asub ju kool vangla territooriumil ja ta annab nii üld- kui ametiõpet. Tallinna vanglas meestele vajalikel erialadel ja Harkus naistele (õmblejad, katlakütjad). Kuna ma loen põhiameti kõrvalt tunde nii eriainetes kui üldainetes, tuleb liikuda kahe vanglaasutuse vahel. Harkus lisandub veel üks kord nädalas arvutiõpetus.

Oma ametiaja jooksul on olnud võimalus osaleda mitmetel seminaridel pneumaatika, automaatika, materjaliõpetuse, autoremondi jne. erialadel nii Eestis kui Taanis ja eriti Soomes (kõik uue Eesti aegadel), saanud kogemusi Kerava Noorsoovangla ja Helsingi Keskvangla õpetamisvõimaluste, metoodika ja õppetöö organiseerimise kohta.

Õpetaja peab muutuma koos ajaga. Õpetaja peab viima end õpetatava tasandile. Õpetajas määrab kõik - eeskuju, suhtumine, esituslaad, kogemused ja oskused erialal ja suhtlemises. Närvikava tugevus, huumorimeel ja inimlikkus on samuti eeldused edukaks tööks.

Endast on raske midagi arvata, kui ainult, siis seda, et ega see vist vale samm elus ei olnud. See on töö, kus vähemalt tunni andmise ajal ja õpilastega kolleegidega suheldes ununeb see väike palgatase hoopis ära.

Meeldivad on lahtise peaga õpilased, inimlikud kolleegid ja tasakaalukad ülemused. Üks teeneline kutsehariduse meister on öelnud, et õpilastega saab alati hakkama, aga katsu sa ülemustega hakkama saada (kuigi ise sai ta suurepäraselt hakkama).

Õpetaja töö sisu tulevikus peaks jääma inimese arendamisele, eriti õppimisoskuse ja kohusetunde kasvatamisele, aktiivsuse ja positiivse mõtlemise kindlustamisele. Nüüd, kus ma Paldiskis füüsikat ja tööõpetust annan, näen neid ealisi iseärasusi nooremates klassides ja neid ei saa arvestamata jätta. Õpilane vajab alati midagi uut, kasvõi tunnetust ja teadmisi, et õpetaja ise palju teab. Sellist ta usaldab.

Õpetajatöö pole meelakkumine. Siin jääb päevast väheseks. Tundide läbimõtlemine ja nendeks ettevalmistamine nõuab lisa-aega. Parim aeg on minul näiteks õhtul hilja kui kõik magavad rockmuusika saatel.

Igal inimesel on harrastusi. Eks ole neid mulgi olnud või on: kogusin marke ja münte, tegelesin koduse fotograafiaga, olen luuletusi teinud, mõne artikli ajakirjandusse saatnud, õmblustöögi pole väga võõras, autoke tahab oma osa. Et metallitöö on ka puhkuseks, leian siis kui mõni seatapupuss, lauanuga või muu terariist on valmis saanud. Ka seal laiu peal elanud vanaonu pidas kõikvõimalikke ameteid, mis teha tuli ja tema lemmikvastus oli: "Ma teen kõik asjad ära, mis inimesed teevad." Aastaid hiljem ergutan oma õpilasi: "Kes vähegi mees on, saab iga asjaga hakkama - iga asi on vaid kättevõtmise asi!"

Parim puhkus on laevaga Hiiumaa poole sõites, sest laev liigub aeglaselt ja rand on alles kuskil kaugel.

Kokkuvõte

Paldiski linna arengule pani aluse tsaar Peeter I. Tema mõtteks oli rajada siia soodsa asukoha tõttu sõjasadam. Ehitustööde ajal tekkis sadama ümbrusesse asula ning linnaelanikkonna olemasolu nõudis ka koolide rajamist. Algselt töötasid kogudusekool ja rahvakool. Esimesteks õpetajateks olid kirikuõpetajad ja haritumad käsitöölised.

Paldiskis on haridust antud juba ligikaudu 230 aastat ja selle aja jooksul on tegutsenud mitmed erinevad koolid.

1827. aastal likvideeriti Kreiskool ja selle asemele asutati Kroonualgkool. Selles koolis õppis ka hilisem tuntud kunstnik Balder Tomasberg. 1908. a. liideti Kroonualgkool ja Linna Tütarlastekool. Õppeaineteks olid: usuõpetus, saksa ja vene keel, aritmeetika, geograafia jt. ained. Õppetöö toimus nii saksa kui ka vene keeles. Georgi Kirikukool oli esimene kool, mille puhul märgiti ka eesti keele õpetamist.

Paldiski koolide ajaloo üheks kesksmaks kooliks võib pidada Ühisreaalgümnaasiumit. Seda just heade õppetulemuste, väljapaistvate pedagoogide ja kooli traditsioonide tõttu. Meenutagem kasvõi lendude lõpumärke, ajakirjade väljaandmist või huviringide tegevust. Suur osa Ühisreaalgümnaasiumi kujunemisel oli ka tema asutajal ja direktoril Eduard Kansmanil. Oma põhitöö kõrvalt tegeles Kansman veel näidendite ja luule

kirjutamisega, tõlkimise ja õpikute retsenseerimisega. Tolleaegsete vilistlaste mälestustesse jättis ta õpetaja ja koolijuhina kustumatu jälje.

Esimese Eesti Vabariigi ajal töötas Paldiskis veel teisigi nimekaid pedagooge. Nimetada tuleks kindlasti August Viiki ja August Kirselit.

1939. aasta baaside lepinguga muutus Paldiski kinniseks linnaks ja enamus põliselanikke olid sunnitud oma sünnikodudest lahkuma. Edasine eestikeelne haridus seostub vene kooliga. Eesti kooli peale sõda Paldiskis enam ei avatudki. Küll aga töötasid eesti klassid vene kooli koosseisus. Tänu õpetajatele säilisid eesti kultuuritraditsioonid ka suure vene kooli osana tegutsedes. Eestlasi oli vähe, aga seda ühtehoidvamad nad olid. Eesti klasside lõpetajad meenutavad hea sõnaga kõiki oma õpetajaid, kellel jätkus ka peale koolitunde jõudu ja tahtmist koos õpilastega midagi huvitavat ette võtta.

Kui 1976. aastal eesti klassid kaotati, oli vähe neid, kes uskusid, et Paldiskis saab taas olema eesti kool. Aeg veeres omasoodu ja pärast riigi taasiseseisvumist, aastal 1994, avati Paldiskis algkool. Nüüdseks on kool kasvanud põhikooliks, kus õpib 1997/98 õppeaastal juba ligikaudu 170 õpilast. Õpetajaid on 15.

Projekt “Läänemeremaade õpetajate elulood” andis mõtte uurida selle ajalooainelise töö jätkuna praeguste Paldiski õpetajate elu- ja ametiteed.

Elulugudele toetudes võib väita, et tähtis osa õpetajaisiksuste kujunemisel on olnud lapsepõlvel ja perekonnal. Ka majandusliku kitsikuse aegadel leiti võimalus lastele haridust anda. Suur tähtsus ametisse püsimajäämisel oli esimesel töökohal. Tunnustamine ja noore inimese toetamine andsid kinnitust, et valitud on sobiv elukutse. Paljud õpetajad märkisid, et lastevanemate usaldus ja heatahtlik suhtumine andsid jõudu edasiminekuks.

Õpetaja roll on aja jooksul palju muutunud. Tulevikus peaks ta olema organiseerija, nõuandja ning suunaja. See omakorda eeldaks aga ka suurt õpilasepoolset aktiivsust õppeprotsessis.

Iga Paldiski õpetaja eluloos kajastub veidi ka praegune koolielu. Nii minevikus kui ka tänapäeval on koolil üks ja ainuke eesmärk: anda teadmisi ja kasvatada ausaid ja töökaid inimesi. Õpetajad püüavad anda endast parima.

Loodan, et käesolev diplomitöö andis pildi ühe Eestimaa paiga - Paldiski - koolidest ja õpetajatest läbi aegade.

Kasutatud kirjandus

1. Ajaloo Instituut. 1989. Eesti kooli ajalugu. Tallinn.
2. Harjumaa Muuseum. 1998. Pakri ja Paldiski kogumik. Tallinn: AS Infotrükk.
3. Laar, H. 1993. Paldiski militaarmooloki haardes. Tallinn: Olion.
4. Labi, B. 1970. Paldiski linna ajaloost asehalduskorra ajal. Tallinn: TA Toimetised.
5. Larens, K. 1938. Ülevaade merekoolidest 1864-1935. Tallinn.
6. Liive, E. 1982. August Viik. Paldiski koolimees. Tallinn.
7. Odres, L. 1987. Vana Paldiski koolid. Tallinn.
8. Rosin, H. 1991. 1922-1938. Valga.
9. Sarv, A. 1994. Varjusurmast tõusnud. Tallinn: Huma.

Arhiiviandmed

1. EAA Fond 1187 nim. 2 s.ü. 431 121
2. EAA Fond 3059 nim. 1 s.ü. 1 ja fond 2064 nim. 1 s.ü. 1
3. EAA Fond 3059 nim. 1 s.ü. 1
4. EAA Fond 3061 nim. 1 s.ü. 24
5. EAA Fond 3059 nim. 1 s.ü. 2
6. EAA Fond 3062 nim. 1 s.ü. 1
7. EAA Fond 3058 nim. 1 s.ü. 1
8. TL Fond 263 nim. 1 s.ü. 1 58-59
9. TL Fond 263 nim. 11 s.ü. 1 3, 4 ja ajalooline õiend

Summary

The development of Paldiski as a town was launched by tsar Peter the First. It was his idea to establish a military port here. During the construction works a settlement arose around the port. The existence of town population required the foundation of schools. The first schools were the congregation school and the primary school. Clergymen and educated craftsmen worked as teachers.

By now Paldiski has given education for approximately 230 years already. Many different schools have worked during that period.

In 1827 the county school was closed and replaced by the State Primary School. Among others, the famous Estonian artist Balder Tomasberg studied there.

In 1908 the State Primary School was united with the Town Girls' School. The subjects included religious instruction, German and Russian languages, arithmetics and geography. German and Russian were the languages used in teaching.

The St. George Parochial School was the first school where the Estonian language is known to have been taught.

One of the most important schools in the history of education was the Coeducational Gymnasium. Mainly because of good results in studies,

distinguished teachers and school traditions. School badges, publication of school magazines and the activities of hobby groups are there to prove it.

Eduard Kansman, the founder and headmaster of the Coeducational Gymnasium, played an important part in the development of the school. In addition to his main occupation as a teacher he also wrote poems and plays, translated books and reviewed schoolbooks. He left an unforgettable impression in the memories of the alumni of his school.

During the period of the first Estonian Republic other well-known teachers worked in Paldiski, for example August Viik and August Kirsell.

In 1939, due to the Soviet base contract, Paldiski became a closed town and most of the native inhabitants were forced to leave their homes. Since then the Estonian-language education was connected with the Russian school. After the Second World War, no Estonian school was reopened in Paldiski. Estonian classes worked inside the Russian school. Thanks to the teachers, Estonian cultural traditions were kept alive. The number of Estonian students was small, but their feeling of togetherness was strong. Many different activities took place after classes. The teachers always had the strength and willingness to organize something interesting together with their students.

In 1976 the Estonian classes were closed. The time followed its proper course and in 1994 the Paldiski Primary School was opened. It has quickly developed into a basic school with about 170 students and 15 teachers.

The project “The Biographies of Teachers in the Countries around the Baltic Sea” gave birth to the idea to study the personal and professional life of teachers who work in Paldiski now.

From those biographies we can deduce that childhood and family have played a very important role in the development of a teacher’s personality. Even during the periods of economical difficulties families have found possibilities to educate their children. The first job also had a significant role. Support and appreciation gave young teachers assurance that they had chosen the right profession. Several teachers also mentioned that the parents’ trust and kind attitude helped them to go on with their work.

Teacher’s role has gone through great changes. In the future, teacher will be an organizer and adviser. This implies that students themselves have to actively take part in the learning process.

Every biography reflects the present school life in Paldiski. We can say that both in the past and in the present schools have one aim - to give knowledge and raise honest and hardworking people. Teachers try to give their best.

I hope that this diploma work gave an idea about one place in Estonia - Paldiski, its schools and teachers through centuries.

Lisade sisukord

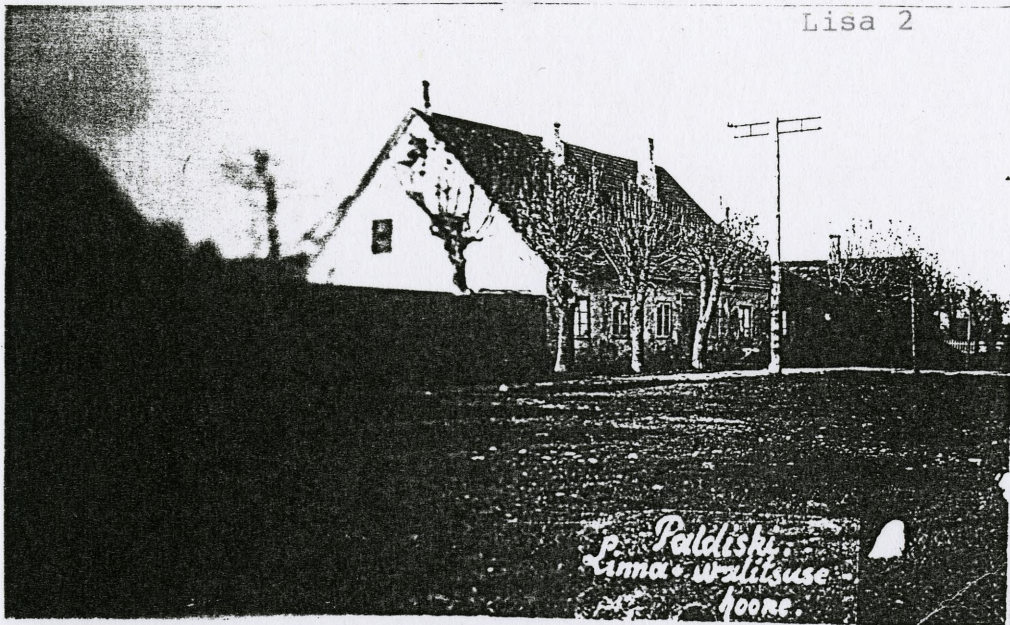
1. Lisa 1 - Fotod Kroonualgkoolist.
2. Lisa 2 - Fotod Kroonualgkoolist ja Paldiski Linna 6-kl. Algkoolist.
3. Lisa 3 - Paldiski õpilaste looming aastatest 1923-31.
4. Lisa 4 - Fotod Paldiski Ühisreaalgümnaasiumist.
5. Lisa 5 - Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi sümboolika.
6. Lisa 6 - Eduard Kansman ja dokumendi näidis.
7. Lisa 7 - Fotod Paldiski Keskkooli eesti klassidest.
8. Lisa 8 - Paldiski Keskkooli eesti klasside lõpetanute nimekiri.
9. Lisa 9 - Fotod Paldiski Põhikoolist (1996/97 õ/a).
10. Lisa 10 - Projekti "Läänemeremaade õpetajate elulood" küsimustik.

Kroonualgkool 1902.a

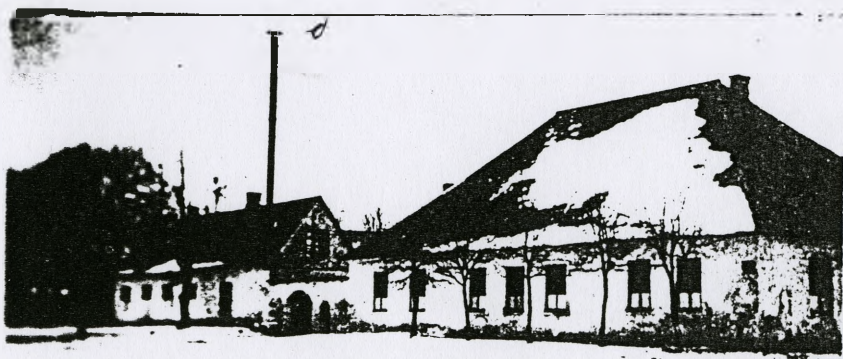
Kroonualgkool 1913.a

Kroonualgkool. (Hilisem linnavalitsuse hoone)

Kroonualgkool.

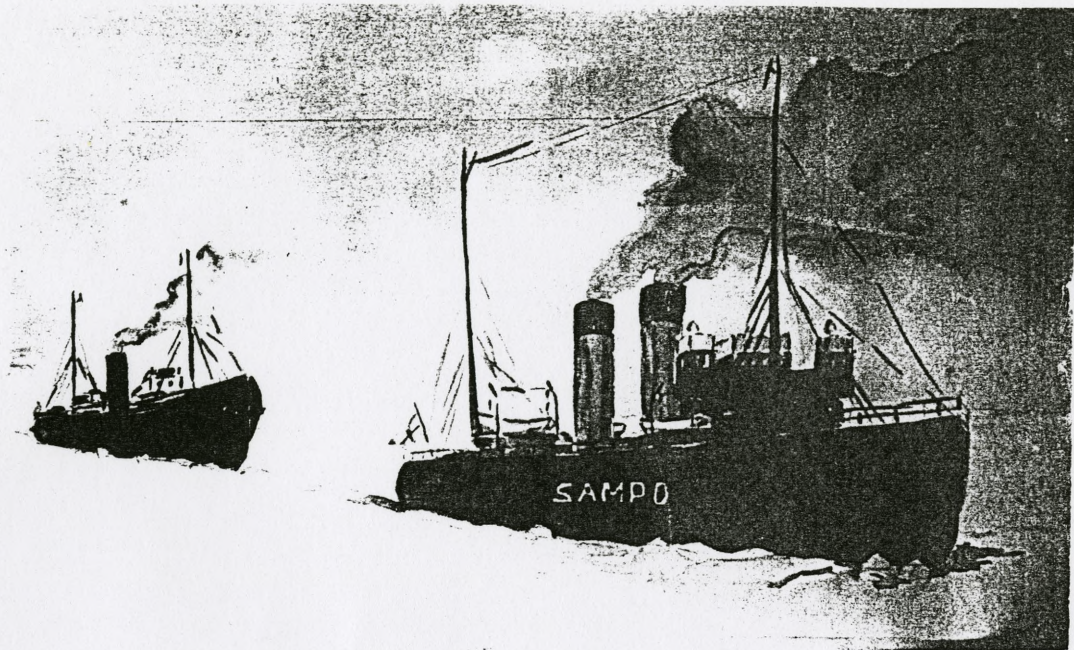
Paldiski 6-kl. Algkool

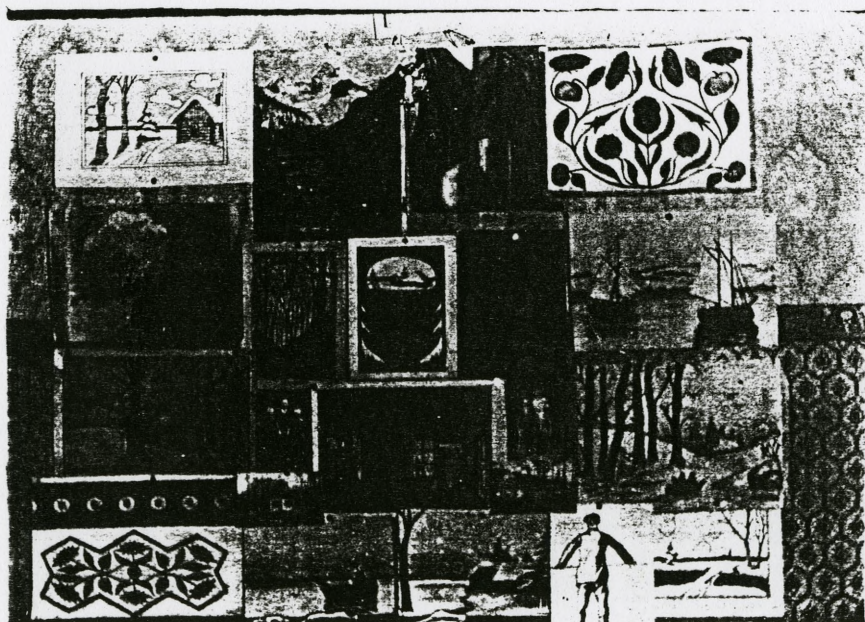
10-12 juuni 1923 õpilastööde näitus.

10-12 juuni 1923. Paldiski Algkooli õpilastööde
näitus koolimajas Peetri tänaval.

Soome laevad "Sampo" ja "Poseidon". Joonistanud
Mati Pakre. (8. kl 1931.a.)

Toomi pere laste
joon. (akvarellid)
Koolis auhinnatud
1925.a.

Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi IV klass 1925.a.

Keskel dir. Ed.Kansman.

V klass ekskursioonil

12. juuni 1933.a.

Gümnaasiumi III klass 1932.a kevad.

Paldiski Unisreaalgümnaasium 1933.a.

Postkaart Paldiski Reaalgümnaasiumist.

Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi orkester.

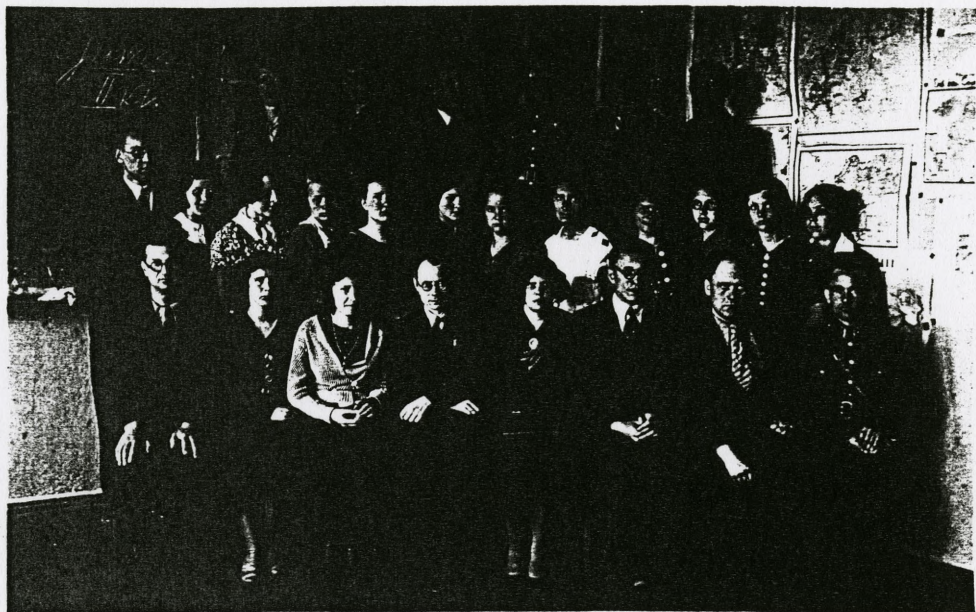
Juhatab M.Treufelt 1924.a.

Paldiski VI klass 1935.a. Teises reas paremalt kolmas Lembit Odres. Ülal keskel õp. August Viik.

Naisvõimlejad Paldiski Ühisreaalgümnaasiumist 1924.a.

1935.a.

"Õppur" ühingu juhatus 1926.a.

Ülal keskel direktor Ed.Kansman.

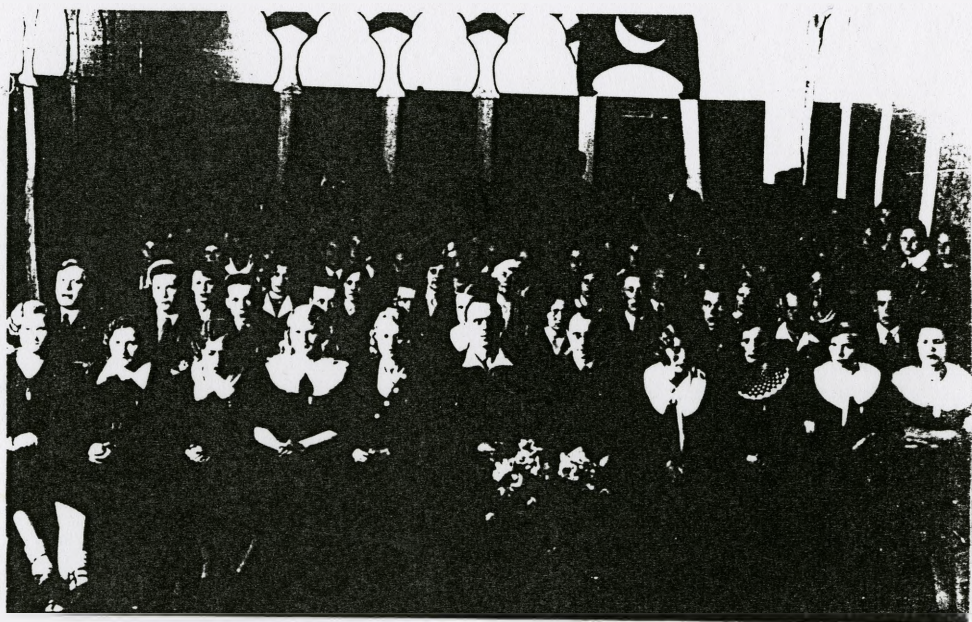
Paldiski Ühisreealgümnaasiumi I lend 1922.a

Gümnaasium 1935.a.

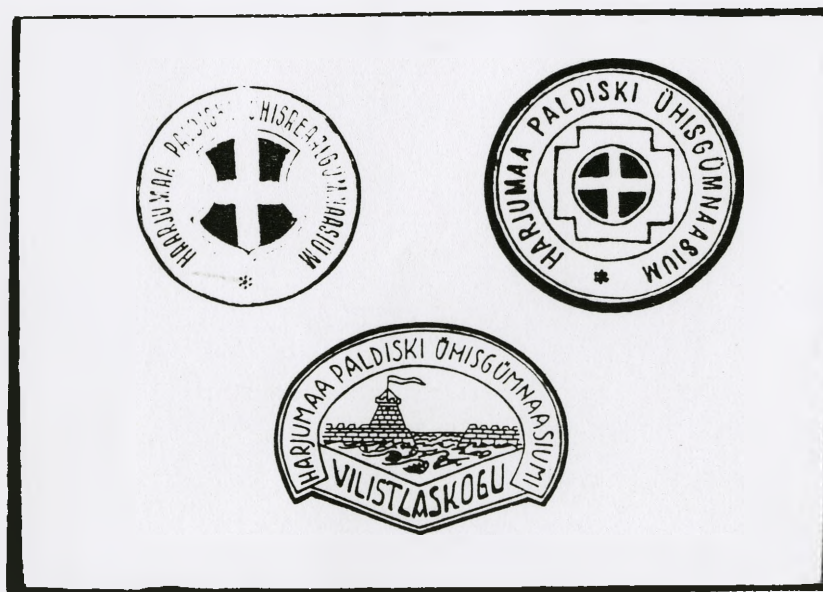
Paldiski Ühisrealgümnaasiumi X lene 1934. a

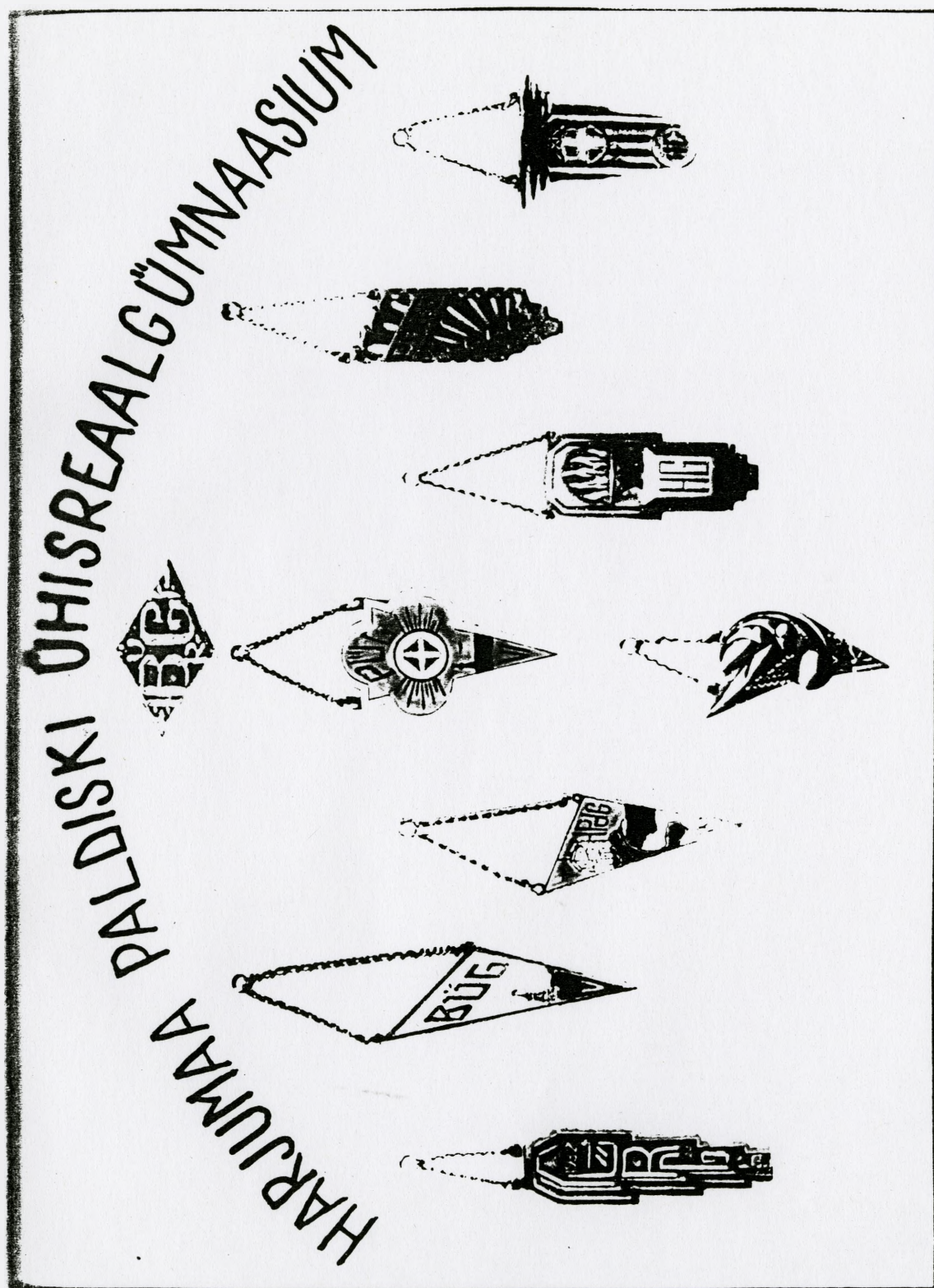
Gümnaasiumi X lennu lõpuaktus 1934. a kevad.

Harjumaa Paldiski Ühisgümnaasiumi vilistlaskogu märk.

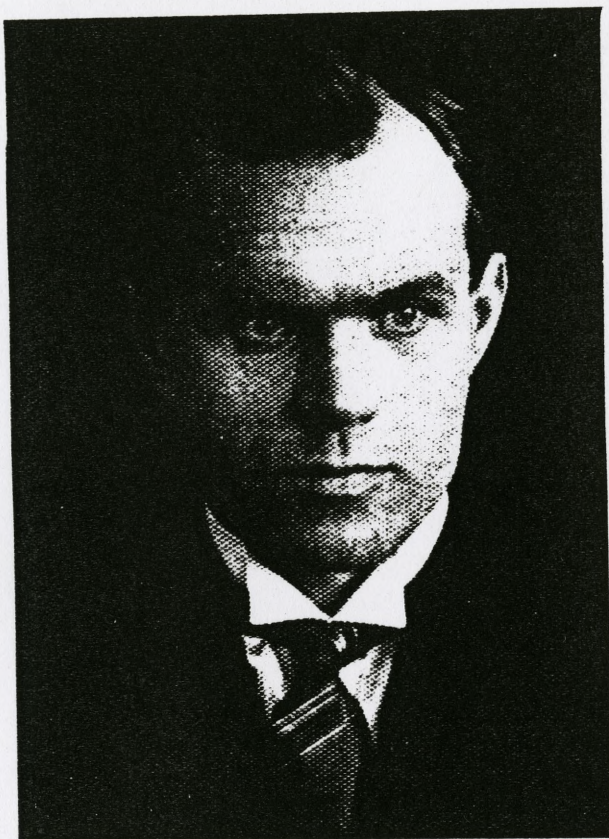

Harjumaa Paldiski Ühisgümnaasiumi pitserijäljendid.

Harjumaa Paldiski Ühisreaalgümnaasiumi lendude lõpumärgid.

Iga lend tegi ise kavandi.

Direktor Ed. Kansman.

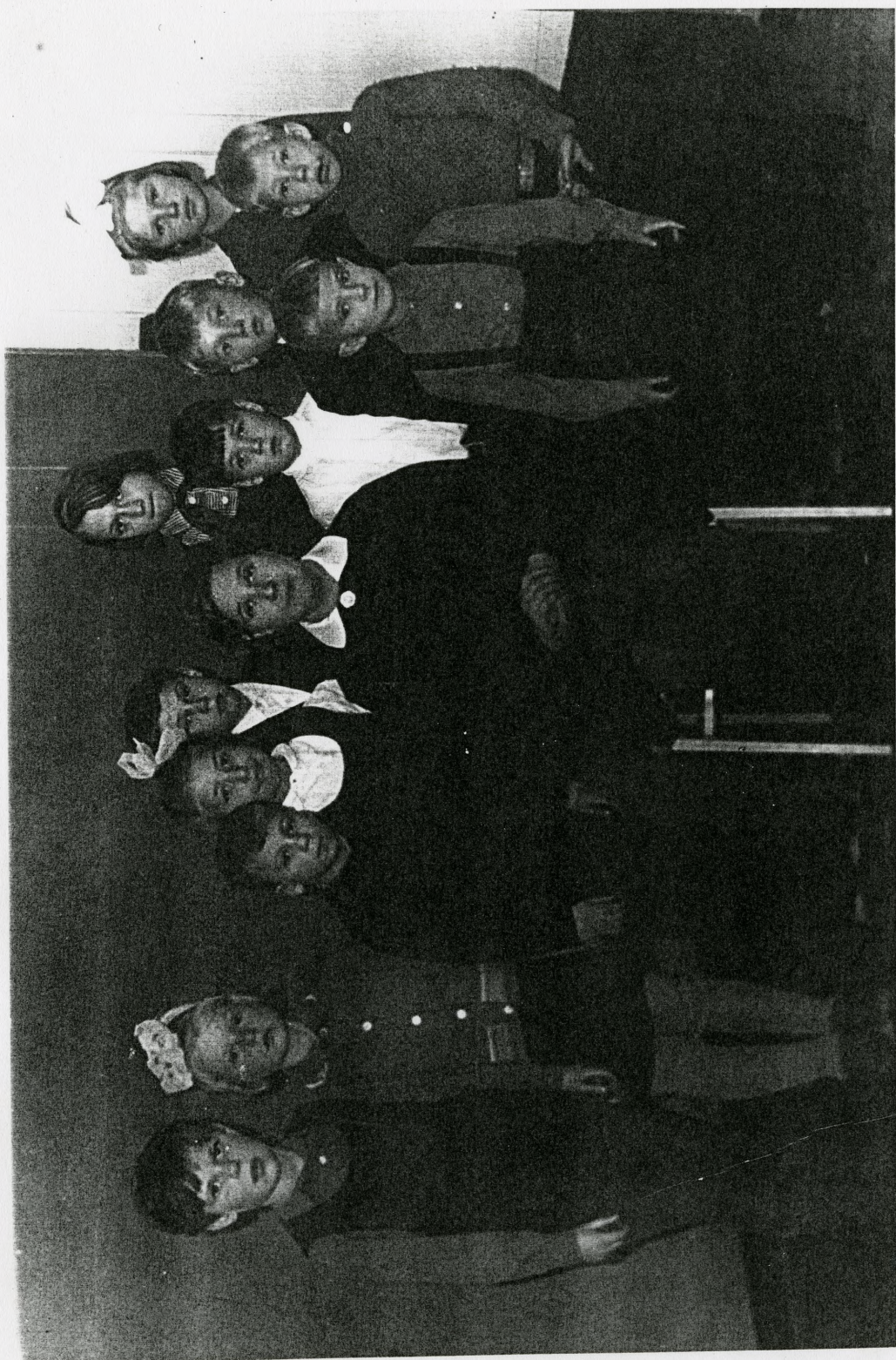
Selle tunnistuse ellenäitaja,
 Roman Madise p. EspenbERG,
 Baltiski linna riiaalproguümnäa-
 siumi õpetaja.

Baltiskis

10.12.19.

Baltiski linna riiaalproguümnäa

Ed. Kansman

1968. aasta 1. klass ja õp. Asta Martõnjak.

Paldiski 1969.

1969. aasta Paldiski Keskkooli eesti klassi lõpetajad ja õpetajad. Ees vasakult: õp. D. Karring, dir. Lev Baršov, õp. A. Martõnjak, õp. E. Karring.

Paldiski-1970

Paldiski Keskkooli eesti klasside õpilased ja
õpetajad 1970.aastal.

1971.a.

Eesti klasside õpilased ja õpetajad 1971.a.

Paldiski Keskkooli eesti klassi lõpetajad (1972.a.) koos
õpetaja Daizy Karringu ja õpetaja Ervin Karringuga.

Paldiski Keskkooli viimased (1976.a.) eesti klassi
lõpetajad ja klassijuhataja A. Martõnjak.

Paldiski Keskkooli eesti klasside õpetajad 1970.aastal.

Paldiski Mittetäielik Keskkool

Lisa 8

7-klassiline kool**Kooli lõpetanud eesti klasside õpilased:****1948/49**

7. kl.	1. Rootsi, Maie
	2. Tammist, Ville
	3. Klopp, Elli
	4. Ulm, Ants

1949/50

7. kl.	1. Koku, Liidia
	2. Ulm, Saima
	3. Rootsi, Saima
	4. Sulg, Ester
	5. Asokina, Erika

1952/53

7. kl.	1. Ilves, Džemma
	2. Klopp, Lidia
	3. Kokser, Ülo
	4. Puhmas, Vello
	5. Promisen, Mati
	6. Seebleem, Peeter
	7. Sulg, Evi

1953/54

7. kl.	1. Elling, Helju
	2. Idarand, Elmet
	3. Kangur, Enno
	4. Kuldva, Tiina
	5. Leinat, Tiia
	6. Stahl, Aksel
	7. Tammpuu, Toivo

1954/55

7. kl.	1. Adman, Vaike
	2. Helmar, Lehti
	3. Helmar, Udo
	4. Ingeland, Helda
	5. Jusberg, Konstantin
	6. Kuusing, Haldur
	7. Niinepuu, Jaan
	8. Nikkari, Igor
	9. Luhamaa, Tiiu
	10. Reeman, Avo
	11. Rootsi, Juhan
	12. Rändur, Malle
	13. Trik, Saima

1955/56

7. kl.
1. Lilleprom, Õie
 2. Lindström, Ahto
 3. Kaer, Ants
 4. Koitla, Karl
 5. Malm, Anne
 6. Nessel, Jüri
 7. Nessel, Marve
 8. Niinepuu, Jaan
 9. Rooberg, Laine
 10. Sikk, Hilje
 11. Ulm, Tiiu

1956/57

7. kl.
1. Eller, Juta
 2. Kuusman, Peedu
 3. Lindjärv, Lembit
 4. Lindjärv, Maie
 5. Rootsi, Valdo
 6. Rändur, Anne
 7. Seebleem, Mati
 8. Stahl, Lennart
 9. Trik, Jaan

1957/58

7. kl. 1. Idarand, Helle
 2. Jaanpark, Urve
 3. Kressmann, Ella
 4. Loosmann, Marje
 5. Niinepuu, Elmar
 6. Rosen, Toivo
 7. Vasar, Georg

1958/59

7. kl. 1. Helmar, Helgi
 2. Kalbre, Inne
 3. Lumilaid, Heiki
 4. Rannamees, Rudolf
 5. Rändur, Ella
 6. Sepp, Ilse
 7. Väinsalu, Ants

1959/60

- 7.kl. 1. Altpere, Inga
 2. Liive, Toivo
 3. Münter, Toomas
 4. Pihler, Viive
 5. Rooberg, Johannes
 6. Rooberg, Rein
 7. Seestrand, Aimi

1960/61

7. kl. 1. Mänd, Hilja
 2. Rändur, Jaan
 3. Tarkmees, Aino
 4. Alpius, Kristi

1961/62

8. kl. 1. Allas, Raivo
 2. Hiimäe, Eha
 3. Rändur, Õie
 4. Vasar, Viktor

1962/63

Andmed puuduvad

1963/64

8. kl. 1. Keif, Kaio
 2. Pihler, Silvi
 3. Saar, Evi
 4. Tarkmees, Peedu
 5. Vasar, Irene

1964/65

8. kl. 1. Hülps, Arkadi

2. Hiimäe, Ester
3. Leesalu, Liina
4. Loop, Neeme
5. Kalbre, Voldemar
6. Kokla, Enn
7. Prukner, Lembit
8. Tiik, Valdu
9. Vällo, Ülo

1965/66

8. kl.	1. Aug, Viktor
	2. Ingeland, Liina
	3. Kokla, Toivo
	4. Luha, Pille
	5. Sillamaa, Olev
	6. Ojakann, Sirje
	7. Väinsalu, Raimo

1966/67

8.kl.	1. Adermaa, Küllike
	2. Aug, Liidia
	3. Hiimäe, Olaf
	4. Kokser, Ago
	5. Laev, Ruth
	6. Matsiulevitšius, Jaan

7. Savonin, Valeri
8. Sillamaa, Rein
9. Tarkmees, Aino
10. Laur, Inge

1967/68

8. kl.	1. Helmar, Valer
	2. Lindeman, Lembi
	3. Klesment, Tiiu
	4. Parris, Heino
	5. Tiik, Ülle

1968/69

8. kl.	1. Karring, Kai
	2. Kivistik, Aivar
	3. Klaus, Eha
	4. Golubenko, Zoja
	5. Mikkolt, Merle
	6. Meriniit, Heldur
	7. Väinsalu, Evi

1969/70

8. kl.	1. Bogatõrjova, Ljudmila
	2. Klaus, Ain
	3. Lindeman, Kalju

4. Matsiulevitšus, Jüri
5. Morjahhina, Irina
6. Rootsi, Eve

1970/71

8. kl.	1. Aasrand, Heino
	2. Grents, Silvi
	3. Laur, Liia
	4. Raudla, Vello
	5. Ribelis, Meeri
	6. Saar, Uno
	7. Tarkmees, Malle
	8. Vällo, Arvo

1971/72

8. kl.	1. Aderman, Tiiu
	2. Golubenko, Irina
	3. Puusepp, Elle
	4. Raudla, Mart
	5. Semuhhina, Marina

1972/73

8. kl.	1. Hülp, Marsella
	2. Karring, Toomas
	3. Laur, Reet

4. Martõnjak, Sergei

5. Parris, Gunnar

1973/74

8. kl. 1. Aasrand, Avo

2. Saat, Uno

1974/75

8. kl. 1. Saar, Olev

2. Saat, Karin

3. Semuhhin, Vjatšeslav

1975/76

8. kl. 1. Ilves, Sirje

2. Jefimova, Marina

3. Lemming, Ülle

4. Madisson, Madis

5. Martõnjak, Andrei

Paldiski Põhikooli 2.klass ja õp.Urve Silm. /1996/97 õp.a/

Paldiski Põhikooli 5.klass 1996/97 õp.a ja õp.Maie Valberg.

Paldiski Põhikooli 7.klass 1996/97 õp.a ja õp.Maiu Rannala.

Õpetaja, räägi meile oma elust ja tööst!

Enese esitlemine

Nimi, sünniaeg ja -koht. Vanemate ametid, vanus, päritolu.

Lapsepõlv, noorukiiga ja haridustee

Rääkige meile oma lapsepõlvest ja sellest, kuidas Te üles kasvasite. Õed ja vennad, pere-elu, elamistingimused, vaba aja tegevus ja ühiskondlik elu. Unistused tulevase elukutsest. Koolid ja ametialane ettevalmistus, samuti eelnev töökogemus. Miks valisite õpetaja elukutse?

Esimene ametikoht ja tööülesanded

Rääkige meile oma esimesest õpetajakohast. Milliseid ülesandeid Teil täita tuli? Kirjeldage töökeskkonda. Milline oli Teie suhe laste ja nende vanematega, kolleegide ja koolijuhtidega? Kuidas õnnestus Teil oma töö käiku mõjutada? Kas Te olite seotud oma ametiliiduga?

Ametikäik Teie esimesest töökohast praeguseni

Kus olete nende aastate jooksul õpetajana töötanud? Rääkige meile oma erinevatest ametikohtadest, tööülesannetest ja keskkonnast. Kuidas on muutunud Teie töö sisu ja tähendus? Kas Teie töökohustused on muutunud - mis on kadunud ja mis lisandunud? Kas lapsed ja Teie suhe nende ja nende vanematega on muutunud? Kas Teie töö pakkus Teile võimalusi enesearendamiseks või oma ametialase olukorra mõjutamiseks?

Teie praegused tööülesanded

Kirjeldage oma praegust ametialast olukorda, juhul, kui veel õpetajaametit peate. Kuidas näeb välja Teie tavaline tööpäev või töönädal? Te võite sellest kirjutada päeviku vormis. Millised on Teie töötingimused? Mis on muutunud varasemaga võrreldes paremaks ja mis halvemaks? Kas tööülesanded või tööalane ettevalmistus on muutunud?

Professionaalne roll

Kas Teie ametisoleku aja jooksul on õpetaja professionaalne roll muutunud? Mida Te peate oma töös kõige tähtsamaks? Milline peaks olema hea õpetaja? Mida arvate oma ameti staatusest ja mida arvavad Teie professionaalsest staatusest ja kompetentsusest teised? Mis on Teie töö juures kõige meeldivam ja mis teeb meeolehärmi? Kas Teie töö pakub Teile võimalusi enesearendamiseks? Milline tähendus on Teie tööil Teie jaoks?

Tulevik

Millisena Te näete õpetaja ameti arengut tulevikus? Millisena näete enda tulevikku ja kuidas on see seotud Teie ameti tulevikuga?

Kodune elu ja vaba aeg

Kirjeldage oma tööväliselt elu - perekondlikke sidemeid, kodust elu, seltskondlikku läbikäimist, vaba aja harrastusi, võimalikku osavõttu ametiliidu tööst ja muud tegevust erinevates ühiskondlikes, poliitilistes, kultuuri- jm. organisatsioonides.

K 44664

ARHIIVIMUSEUM
PÄRNU K. 1944

Retsensioon

Eva Alliksoo diplomitööle "Paldiski koolid ja õpetajad läbi aegade".

Üle viiekümne aasta oli Paldiski linn eestlasele tabu ja me ei teadnud midagi ka selle linna ajaloost aastasadade jooksul.

Lugedes diplomandi uurimistööd avastasime enda jaoks killukese huvitava ajalooga Eestimaad.

Töö on kronoloogiliselt õigesti järjestatud, põhjalik ja sisukas. Autori lauseehitus on ladus, kasutatud on paljude inimeste meenutusi. Saime palju teada Paldiski koolide ajaloost ja on lausa uskumatu, et sellel väikesel poolsaarel oli nii mitmekesine hariduselu. Siit on saanud tuult tiibadesse ka mitmed tänapäeval tuntud inimesed.

Uurimus on huvipakkuv praegusele Paldiski õpetajale, sest nüüd on aeg edasi viia eestikeelset haridust, mis katkes 1976. aastal.

Diplomand on vestelnud paljude asjaosaliste inimestega ja kogunud hulgaliselt materjali.

Diplomitöö väärib avaldamist raamatuna, et see oleks kättesaadav kõigile Eestimaa kooliajaloo huvilistele.

Meie, Paldiski Põhikooli õpetajad, oleme tänulikud kolleeg Eva Alliksoole tehtud töö eest. Koopia sellest on kooli raamatukogus kui esimene põhjapanev uurimus Paldiski koolidest ja õpetajatest.

Retsenseerinud: Maie Valberg

Maie Valberg
Pärni

Inga Pärni